

# **Fostringsgemenskap med separerade föräldrar**

En litteraturstudie

Karolina Nylund

Examensarbete  
Sociala området

2015

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Sociala området
Identifikationsnummer:	5309
Författare:	Karolina Nylund
Arbetets namn:	Fostringsgemenskap med separerade föräldrar
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Stiftelsen Sedmigradsky
<p>Sammandrag:</p> <p>Det här examensarbetet är en litteraturstudie baserad på olika typer av skriftliga källor. Sammanlagt åtta olika källor är inkluderade i arbetet. Litteraturen är analyserad med innehållsanalys. Litteraturen har hittats både elektroniskt och manuellt. Syftet med arbetet var att utforska hur fostringsgemenskapen förverkligas med separerade föräldrar. Den teoretiska referensramen består av begreppet fostringsgemenskap, Bronfenbrenners ekologiska systemteori samt litteratur om separationens konsekvenser på föräldraskapet. Min första frågeställning var "På vilket sätt skall man bemöta separerade föräldrar i fostringsgemenskapen?" Resultaten visar att det är viktigt för pedagogerna att komma ihåg samma fyra huvudprinciper inom fostringsgemenskapen även då det gäller bemötande av separerade föräldrar. För att nå en fungerande fostringsrelation krävs ömsesidigt förtroende och respekt, färdigheter i aktivt lyssnande och dialog är även väsentliga. Huvudansvaret för att få fostringsgemenskapen att fungera ligger hos pedagogerna. Min andra frågeställning var "I vilken grad är föräldrarna jämlikt delaktiga i fostringsgemenskapen?" Resultaten visar att båda föräldrarna inte är jämlikt delaktiga i fostringsgemenskapen. Om man jämför delaktigheten mellan när- och distansföräldrarna visade det sig vara närföräldern som är mera delaktig i fostringsgemenskapen. Den tredje och sista frågeställningen var "Finns det möjlighet till förbättring i fostringsgemenskapen med separerade föräldrar?" Resultaten visar att en del av pedagogerna känner sig osäkra i sitt arbete med separerade föräldrar. Detta kunde förbättras så pedagogerna skulle känna sig trygga i sin roll. Fostringsgemenskapen skulle kunna utsträcka sig att omfatta hela familjen för att underlätta och stöda familjer som genomgått en separation.</p>	
Nyckelord:	Fostringsgemenskap, separation, föräldraskap, Ekologiska systemteorin, Stiftelsen Sedmigradsky
Sidantal:	53
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	5309
Author:	Karolina Nylund
Title:	Educational partnership with separated parents
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	Stiftelsen Sedmigradsky
<p>Abstract:</p> <p>This thesis is a literature study with various data. The total number of data is eight. The literature is analyzed with a content analysis. The data was founded both via databases and manually. The purpose of this thesis was to investigate how the educational partnership is working with separated parents. The theoretical framework consists of Educational partnership, Bronfenbrenner's ecological systems theory and the separation's consequences for the parenthood. My first question was "In what way should you meet the separated parents in the educational partnership?" The results show that the four main principles of educational partnership also apply for meeting separated parents. A functional educational partnership requires mutual respect and confidence. Skills in active listening and dialogue are also essential. The second question was "To what extent are both parents equally implicated in the educational partnership?" The results show that both parents are not equally implicated. If you compare the custody parent with the distance parents you can see that the custody parent often is more implicated in the educational partnership. The third and last question was "Is there a possibility for improvement in the educational partnership with separated parents?" The results showed that some of the pedagogues are not secure in their work with separated parents, this could be improved so the pedagogues would feel secure in their professional role. The educational partnership could also be improved in the way that it would take the whole family in consideration. This way separated parents could get help and support.</p>	
Keywords:	Educational partnership, separation, parenthood, ecological systems theory, Stiftelsen Sedmigradsky
Number of pages:	53
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

# INNEHÅLL

<b>1</b>	<b>Inledning</b>	<b>6</b>
1.1	Bakgrund	6
1.2	Samarbetspartner	7
1.3	Syfte och frågeställningar	8
<b>2</b>	<b>Teoretisk referensram</b>	<b>8</b>
2.1	Fostringsgemenskap	9
2.1.1	<i>Aktivt lyssnande</i>	10
2.1.2	<i>Respekt</i>	11
2.1.3	<i>Förtroende</i>	11
2.1.4	<i>Dialog</i>	12
2.2	Ekologiska systemteorin	13
2.2.1	<i>Mikromiljö</i>	13
2.2.2	<i>Mesomiljö</i>	13
2.2.1	<i>Exomiljö</i>	14
2.2.2	<i>Makromiljö</i>	14
2.3	Separationens konsekvenser på föräldraskapet	14
<b>3</b>	<b>Metod</b>	<b>18</b>
3.1	Litteraturstudie som metod	19
3.2	Datainsamling	20
3.3	Innehållsanalys	23
3.4	Forskningsetiska aspekter	23
<b>4</b>	<b>Resultatredovisning</b>	<b>23</b>
4.1	Uppfattningen av fostringsgemenskapen	24
4.2	Hur närmar sig pedagogerna familjen	27
4.3	Faktorer som inverkar på föräldraskapet efter en separation	30
<b>5</b>	<b>Analys</b>	<b>33</b>
5.1	Grundprinciperna inom fostringsgemenskap	34
5.2	Pedagogernas bemötande av separerade föräldrar inom fostringsgemenskapen	36
5.3	Ekologiska systemteorin kopplat till fostringsgemenskap med separerade föräldrar	38
5.4	Faktorer som inverkar på föräldraskapet efter en separation	40
<b>6</b>	<b>Diskussion</b>	<b>43</b>
6.1	Resultatdiskussion	43
6.2	Metoddiskussion	46

6.3 Förslag till fortsatt forskning .....	48
<b>Källor .....</b>	<b>49</b>
<b>Bilaga 1 - Inkluderade artiklar i litteraturstudien.....</b>	<b>52</b>
<b>Bilaga 2 - Presentation av inkluderad litteratur.....</b>	<b>53</b>

# 1 INLEDNING

## 1.1 Bakgrund

Two större orsaker ligger bakom mitt ämnesval, fostringsgemenskap med separerade föräldrar. För det första har fostringsgemenskapen alltid intresserat mig och jag anser att det är en stor och viktig del av barndagvården och därför har jag valt att läsa in mig på ämnet och lära mig hur det fungerar i praktiken. Småbarnsfostran handlar om växelverkan mellan vuxna och barn i den livsmiljö barnet lever i. Det är viktigt med ett gott samarbete mellan pedagogerna och föräldrarna, vilket med ett annat ord kan beskrivas som fostringsgemenskap. Genom fostringsgemenskapen skapas en helhet som är meningsfull för barnet, där hen har tillgång till balanserad tillväxt, utveckling och lärande. (Stakes 2005). Den andra orsaken handlar om hur skilsmässor mellan par med barn idag är allt vanligare och på så sätt ett aktuellt ämne. 2013 ökade antalet skilsmässor och var då uppe i 13 766 stycken. (Statistik centralen 2014) Alla dessa skilsmässor involverade inte barn men det finns flera föräldrar som inte är gifta som separerar och då befinner sig barnet i en likande situation. Då det separerade paret har gemensamma barn dyker frågan om delad omvårdnad upp. Hur skall man fördela vårdanden så det blir bäst för barnet och hur skall dagvårdspersonal beakta separerade föräldrar och deras barn vid fostringsgemenskapen. Jag kan själv tänka mig att jobba inom barndagvården i framtiden och anser att kunskap om fostringsgemenskap är viktig.

Jag har valt att fokusera på hur fostringsgemenskapen fungerar med separerade föräldrar. Det finns en hel del tidigare forskning om detta ämne. Jag valde att avgränsa mitt ämne på det här sättet eftersom separation idag är relativt vanligt och allt fler barn lever med separerade föräldrar. I och med att skilsmässor idag är vanliga bör personalen på daghem veta hur man skall bemöta separerade föräldrar för att nå en bra fostringsgemenskap och jobba för barnets bästa. Jag kommer i mitt arbete att syfta på separerade föräldrar som föräldrar som både varit gifta och skilt sig men också föräldrar som endast bott tillsammans men har gemensamma barn.

Jag anser att mitt arbete kommer att komma till nytta i arbetslivet. Eftersom det är ett beställningsarbete hoppas jag att beställaren, Stiftelsen Sedmigradsky kommer att ha nytta av min undersökning kunna utveckla sitt arbete med hjälp av den.

## **1.2 Samarbetspartner**

Mitt arbete är ett beställningsarbete för Stiftelsen Sedmigradsky. Stiftelsen kom med önskemål om att undersöka vad föräldrarna förstår med fostringsgemenskapen eftersom personalens och föräldrarnas uppfattningar om fostringsgemenskapen inte alltid stämmer överens. Stiftelsen ville också att undersökningen skulle ge mera underlag för hur man eventuellt skulle kunna utveckla arbetet med fostringsgemenskapen på daghemmen.

Jag kommer kort att presentera Stiftelsen Sedmigradskys historia och verksamhet. I över 150 år har privata Stiftelsen Sedmigradsky och Marias Asyl ordnat barndagvård i Helsingfors området. Stiftelsen styrs idag av en direktion bestående av sju ledamöter. Grundaren, Franz Frederic Sedmigradsky föddes och växte upp i Stockholm men tillbringade största delen av sitt vuxna liv i St. Petersburg som konstnär. Han flyttade sedan som pensionär till Helsingfors och gjorde upp ett testamente för barnen i Helsingfors. Testamentet kan än idag följas för en modern dagvårdsverksamhet. (Stiftelsen Sedmigradsky).

Stiftelsen Sedmigradsky upprätthåller fyra daghem; Marias Asyl, Sedmigradskys småbarnsskola 1, Munksnäs småbarnsskola samt Degerö småbarnsskola. Stiftelsens värdegrund och pedagogiska principer är de samma på samtliga daghem. Lagen och barndagvårdens krav och barnkonventionen ligger som grundstenar för värdegrunden och principerna. Barnen och familjerna erbjuds trygghet i dagvården. God kvalitet, positiv atmosfär och den finlandssvenska kulturen syns i vardagen på daghemmen. Barnens individuella behov beaktas och det svenska språket värdesätts. Den mångsidiga, genomtänkta och strukturerade verksamheten skall bidra till en positiv och trygg lärandemiljö. (Stiftelsen Sedmigradsky).

Genom hembesök, föräldramöten och samtal samt daglig kontakt strävar stiftelsen Sedmigradsky efter en god kommunikation och fostringsgemenskap med föräldrarna. Årligen gör varje daghem upp en pedagogisk läroplan samt en verksamhetsplan. Man förbereder även individuella vårdplaner för barnen. (Stiftelsen Sedmigradsky).

### **1.3 Syfte och frågeställningar**

Syftet med mitt arbete är att utreda hur fostringsgemenskapen förverkligas med separerade föräldrar.

Mina frågeställningar är:

- På vilket sätt skall man bemöta separerade föräldrar i fostringsgemenskapen?
- I vilken grad är båda föräldrarna jämlikt delaktiga i fostringsgemenskapen?
- Finns det möjlighet till förbättring i fostringsgemenskapen med separerade föräldrar?

## **2 TEORETISK REFERENSRAM**

I min teoretiska referensram presenterar jag att fostringsgemenskap, Bronfenbrenners (1979) ekologiska systemteori samt separationens konsekvenser på föräldraskapet. Fostringsgemenskapen är ett brett begrepp och jag går djupare in på det och förklara de olika delarna en lyckad fostringsgemenskap består av. Bronfenbrenners ekologiska systemteori består av fyra olika nivåer som jag här presenterar djupgående. Separationens konsekvenser på föräldraskapet kan vara många men jag tar i det här kapitlet upp de främsta konsekvenserna samt de som personalen på daghemmet lägger märke till. Eftersom jag avlägger socionomexamen med barnträdgårdsläraryrke kommer jag att betrakta frågeställningarna i mitt arbete utgående från socialpedagogiken inom arbete med barn och tillämpar den valda teorin ur en socionoms synvinkel.



## 2.1 Fostringsgemenskap

Fostringsgemenskapen är en väsentlig del av småbarnsfostran och man kan läsa om den i *Grunderna för planen för småbarnsfostran* utgiven av Stakes (2005). Fostringsgemenskap inom småbarnsfostran handlar om föräldrar och personal som jobbar för barnets bästa genom att de tillsammans stöder och engagerar sig i barnets fostran, utveckling och lärande. För att fostringsgemenskapen skall fungera krävs ömsesidig tillit, jämlikhet och respekt. Föräldrarna känner sina barn bäst och bär även huvudansvaret för barnets fostran medan personalen stöder sig på sin yrkesmässiga kunskap. De båda parternas kunskaper sammanslaget bidrar till goda förutsättningar för en bra fostringsgemenskap. Ansvar för fostringsgemenskapen och det jämlika samarbetet ligger hos daghemspersonalen. (Stakes 2005).

Barnets behov ligger i centrum inom fostringsgemenskapen vilket betyder att småbarnsfostran styrs enligt barnets behov. Personalen och föräldrarna har olika kunskap om barnet men båda parternas kunskap är viktig och förenas i fostringsgemenskapen. Samarbetet mellan daghemmet och familjen bidrar till att trygga barnets välbefinnande då de olika kunskaperna slås samman. Det är viktigt att värderingarna, synsätten och ansvarsområdena inom fostringsgemenskapen diskuteras såväl på daghemmet som med föräldrarna. (Stakes 2005)

Alla föräldrar är olika och de har därför olika uppfattningar om fostringsgemenskapen. Föräldrarnas inställning till fostringsgemenskapen är ett stort element av själva fostringsgemenskapen. Det andra stora elementet inom fostringsgemenskapen handlar om hur man i praktiken förverkligar den på ett sätt som både personalen och föräldrarna är nöjda med. Personalen ansvarar här för att fostringsgemenskapen når familjen på deras nivå och på ett naturligt sätt. (Stakes 2005)

Med hjälp av fostringsdiskussioner tillsammans med föräldrarna stöder man dem till ett gott samarbete och jobbar för att nå syftet med fostringsgemenskapen, d.v.s. etablera former och mönster för att stöda samarbetet mellan föräldrarna. Det finns barn som är i behov av särskilt stöd i vissa situationer. Ett annat syfte med fostringsgemenskapen är att man skall känna igen dessa situationer i ett så tidigt stadium som möjligt för att se-

dan tillsammans med föräldrarna kunna utveckla strategier för att stöda barnet. Fostringsgemenskapen skall även gå att tillämpa vid problemsituationer. (Stakes 2005)

Kaskela och Kekkonen menar i sin bok *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen* (2006) att syftet med fostringsgemenskapen är att barnet som aktör i sitt eget liv upplever att hon eller han blir sedd, förstådd och stödd. Fostringsgemenskapen handlar även om att gradvis fördjupa möten mellan personal och föräldrar. Fostringssamtalen med föräldrarna är viktiga och där möts personalens och föräldrarnas olika kunskap om barnet i fråga. Kaskela och Kekkonen påpekar även att den dagliga dialogen mellan föräldrar och personal är väsentlig för att fostringsgemenskapen skall fungera korrekt. Man skall heller inte glömma dialogen med barnen. Det är viktigt att komma ihåg hur betydelsefullt det är att veta hur man talar till barnet och vad man talar med barnet om. (Kaskela & Kekkonen 2006 s.17).

Personalen på daghemmet och barnets föräldrar är viktiga vuxna personer i barnets liv. Genom fostringsgemenskapen binder man samman en gemensam, men delad fostringsuppgift som kan forma en meningsfull livshelhet för barnet. Fostringsgemenskapen kan förstås som en gemensam och ömsesidig växelverkan mellan personalen på daghemmet och barnets föräldrar. Till fostringsgemenskapens principer hör: aktivt lyssnande, respekt, förtroende och dialog. (Kaskela & Kekkonen 2006 s.5)

### **2.1.1 Aktivt lyssnande**

Att aktivt lyssna på en annan människa är en central del inom en dialog. Att lyssna ses inte som en kunskap utan som en relation till den andra människan. Då man aktivt lyssnar på en person, hör man personens ärende, tankar och prat. I en relation där man kan lyssna visar man samtidigt den andra människan intresse, empati och ärlighet. För att en person på riktigt skall kunna lyssna till den andra behöver även atmosfären vara trygg och positiv. (Kaskela & Kekkonen 2006, s 32).

Den som lyssnar måste vilja och våga ta emot det som den andra kommer att berätta. Detta leder till att aktivt lyssnande ibland ses som en risk. Man bör vara beredd på att

kunna handskas med känslor som dialogen väcker, till exempel ilska eller sorg. En dialog kan kännas jobbig om man på förhand vet att ämnet man kommer tala om är negativt eller anklagande. Dialogen kan då snabbt förändras till försvarande av sina egna åsikter och båda två glömmer att aktivt lyssna på den andra. Kaskela och Kekkonen påpekar att man kan använda sig av så kallade små ”dörröppningar” i form av ”hmm”, ”ahaa” eller ”berätta mera” för att visa den andra att man är färdig att lyssna fastän dialogen inte är behaglig. Man kan använda sig av dessa ”dörröppningar” istället för att anklaga eller skälla ut den andra under dialogen. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 32).

### **2.1.2 Respekt**

Kaskela och Kekkonen skriver om människors längtan om att bli accepterade för den man är, utan några villkor. En respektfylld attityd visar att man uppskattar och accepterar den andra. Genom öppenhet och positivitet visar man den andra personen att han eller hon blir accepterad och respekterad. Om man vänder en person ryggen eller ser hans eller hennes åsikt som obetydlig saknar relationen respekt. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 34)

Att bygga upp en respektfylld relation kan vara utmanande om man stöter på olikheter så som till exempel en familj med annan kultur eller värderingar. Människan har lättare att acceptera beteendemönster som ligger nära henne själv och på samma sätt lättare att stöta bort sådant som känns avlägset eller på annat sätt opassande. (Kaskela & Kekkonen 2006 s.34)

### **2.1.3 Förtroende**

Principerna för aktivt lyssnande och respekt kan ses som byggstenar för förtroende. För att skapa en förtroendefull relation krävs tid, gemensamma möten och dialoger. Enligt många föräldrar har relationen mellan barnet och daghemspersonalen en stor betydelse för skapandet av en förtroendefull relation. Det är viktigt på vilket sätt personalen förmedlar sin kunskap och sina tankar om barnet till föräldrarna. Ifall relationen mellan personalen och barnet är sensitivt väcks förtroende och trygghet hos föräldrarna. (Kaskela & Kekkonen 2006 s.36).

Genom att ge föräldrarna möjligheten att påverka och delta i saker som berör barnets vård, fostran och lärande stärks förtroendet mellan föräldrarna och personalen. Om man på daghemmet kan ta föräldrarnas tankar och önskemål i beaktande blir deltagande i det egna barnets fostran mer konkret för föräldrarna. Vardaglig dialog om barnet bidrar till förtroendet och gemensam förståelse om barnet. Beroende på bakgrund och förflutet varierar tiden för människan att bygga upp en förtroendefull relation. Det centrala målet med fostringsgemenskapen är att skapa en förtroendefull atmosfär mellan samtliga föräldrar och daghemspersonal. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 36).

#### **2.1.4 Dialog**

Kaskela och Kekkonen påpekar att nyckeln till dialog finns i det aktiva lyssnandet. Bara i en relation där alla får synas och höras kan en äkta dialog skapas. En dialog kan bestå av meningsskiljaktigheter och ärlighet eftersom den är uppbyggd av aktivt lyssnande och förtroende. En dialog är jämlik eftersom bådats tankar och åsikter tas lika mycket i beaktande och parterna väljer inte sida. (Kaskela & Kekkonen 2006 s. 38).

Kännetecknande för en dialog är att samtalet har en kärna. I en dialog definieras färdigheten att kunna tänka, prata och agera tillsammans. Gemensam förståelse om tolkningar ur verkligheten skapas i en dialog. Det är viktigt med en bra samtalsmiljö mellan personalen och föräldrarna och den skapas via en dialogisk fostringsatmosfär. (Isaacs 2001 s. 39-40 I: Kaskela & Kekkonen 2006 s. 38).

För att en dialogisk fostringsgemenskap skall fungera krävs att personalen har kontakt med sin inre värld, d.v.s. sina tankar, erfarenheter och känslor. I och med att personalen är i kontakt med sin inre värld kan hen på samma sätt vara i kontakt med föräldrarnas och barnens inre värld. Personalen bör alltid agera professionellt och på så sätt kunna urskilja sin egen livsberättelse från föräldrarnas både på en kunskaps – och emotionellt plan. Genom att sätta sin egen livsberättelse åt sidan ger man rum för att respektera och aktivt lyssna på den andra partens åsikter och tankar som kan skilja sig från personalens egna värderingar och attityder. (Kekkonen 2004 s.85 I: Kaskela & Kekkonen 2006 s. 38).

## **2.2 Ekologiska systemteorin**

Bronfenbrenners ekologiska systemteori handlar om människas utveckling och hur utvecklingen är ett resultat av interaktion mellan människan och hennes miljö. Enligt Bronfenbrenner bör ett barns utveckling granskas ur ett större perspektiv än enbart närmiljön. Människans utveckling ligger i relation till det sociala och kulturella sammanhang i vilket människan ingår där både individen och omgivningen samspelar. Individens utveckling kan ses som en bestående förändring i individens sätt att uppfatta och handla i och med sin omgivning. Bronfenbrenners utvecklingsteori består av fyra nivåer: mikro, meso, exo och makro. Han själv har jämfört sin teori med de ryska babusjka dockorna som byggs upp med hjälp av flera lager. Han menar att en människa utvecklas på ett liknande sätt med en uppbyggnad av flera lager, i det här fallet de fyra nivåerna. (Bronfenbrenner 1979, s. 3).

Jag har valt att ta med Bronfenbrenners ekologiska systemteori som min teoretiska referensram eftersom jag anser den lämpa sig bra då man undersöker hur barnet och föräldrar samt daghemspersonalen påverkas av en skilsmässa i en familj. Själva separationen sker i barnets mikromiljö men påverkar även barnets andra miljöer och sålunda barnets hela utveckling. Jag beskriver här nedan att kort beskriva de fyra nivåerna ur ett barnperspektiv. (Bronfenbrenner 1979, s. 3,7).

### **2.2.1 Mikromiljö**

Mikromiljön ligger individen närmast och personerna inom den här nivån är i direkt kontakt med barnet. Det kan handla om t.ex. barnets familj, kompisar och skola eller daghem. Barnet är i aktiv kontakt med personerna inom denna miljö. Relationer och personroller spelar därför en stor del. I den här nivån ligger ömsesidiga relationer som grund för en utveckling. Strukturen påverkar här barnet och vice versa. (Bronfenbrenner 1979 s. 3,7).

### **2.2.2 Mesomiljö**

I mesomiljön möter barnets olika närmiljöer varandra och bildar en relation. Förutom den primära kontakten mellan de två närmiljöerna uppstår även sammanlänkade

relationer mellan de personer som aktivt tar del i barnets närmiljöer. Till exempel relationen mellan familjen och daghemspersonalen hör till mesomiljön. Barnets mikromiljö påverkas positivt av goda relationer inom mesomiljön men samtidigt negativt av sämre relationer inom mesomiljön. (Bronfenbrenner 1979 s. 10, 25).

### **2.2.1 Exomiljö**

Till exomiljön hör miljöer som barnet indirekt kommer i kontakt med. Hit hör till exempel formella och informella samhällsinstitutioner samt föräldrarnas arbetsplatser. Barnet är inte i direkt kontakt med föräldrarnas arbetsplats men ifall föräldrarna arbetar mycket övertid och det går ut över tid tillsammans med barnet påverkas även barnets mikromiljö. Föräldrarnas utbildning och arbetsplats kan även ha en inverkan på hurdana resurser man i familjen har tillgång till då det t.ex. handlar om fritidssysselsättning eller andra ekonomiska tillgångar. (Bronfenbrenner 1979 s. 25).

### **2.2.2 Makromiljö**

Makromiljön är den största nivån och man kan kalla den en övergripande samhällsnivå. Till makronivån hör kulturell och politisk kontext samt lagar och förordningar. Denna nivå har en indirekt inverkan på samtliga nivåer. Beslut som fattas i riksdagen påverkar indirekt barnet och familjen. (Bronfenbrenner 1979 s. 8-9, 26)

Till Bronfenbrenners utvecklingsteori hör även den ekologiska förändringen. Detta system handlar om förändringar som sker under en persons livstid. Förändringar på olika nivåer påverkar personen på olika sätt. Personen kan i och med en förändring få en ny roll eller plats på någon nivå. Förändringar som kan ske i ett barns liv kan till exempel handla om att hen får ett syskon eller att föräldrarna skiljer sig. (Bronfenbrenner 1979 s. 26-27).

## **2.3 Separationens konsekvenser på föräldraskapet**

I det här kapitlet funderar jag över hurdana konsekvenser en separation kan ha på en familj. I samband med barnskyddets centralförbunds NEUVO – projekt har Riikka Koskela gett ut en publikation om hur man stöder familjen och barnen i en skilsmässa-

milj, *Ero lapsiperheessä – miten tukea lasta ja vanhempia?* 2009. Jag har även lyssnat på en föreläsning gällande ämnet även publicerad av Neuvokeskus. Raija Panttila (2015) vid Neuvokeskus gav en föreläsningen vid namnet *Vanhempana eron jälkeen* där hon diskuterade om hur föräldraskapet kan påverkas av en separation.

Då ett parförhållande upphör fortsätter ändå de vuxna att vara föräldrar åt sina barn. Då föräldrarna separerar förflyttar sig föräldraskapet till ett nytt skede och det bästa för barnet i den här situationen skulle vara ifall föräldrarna byggde upp ett samarbetsföräldraskap. Det kan ta tid att få det nya föräldraskapet att fungera men det är viktigt eftersom barnet då inte hamnar i en situation där hen är en mellanhand mellan föräldrarna. Barn är ofta lojala mot sina föräldrar och om barnet kommer i en situation där hen måste välja sida kan det kännas svårt för barnet. Det är därmed även viktigt att personer i barnets omgivning förhåller sig neutrala till separationen för att inte ta någon deras sida för att försvåra situationen för barnet. (Koskela 2009, s. 9-10, 18; Panttila 2015).

Panttila talar om att det spelar roll i vilket skede av parförhållandet man blivit föräldrar. Hurdant var parförhållandet då man fick barnet. Var parförhållandet tryggt för båda, där man hade tillräckligt med tid för sig själv och samtidigt tillräcklig gemensam tid. Hade man talat om hur det kommer bli då man blir förälder och hurdan förälder man vill vara. Ifall detta inte varit klart för båda parterna från början kan det skapa problem då barnet föds. Det uppstår konflikter då man inte är nöjd med den andras sätt att vara förälder. (Panttila 2015).

En separation behöver inte nödvändigtvis skada barnet. Det är huvudsakligen tre saker man bör se efter vid en separation. Det första handlar om relationen mellan barnet och föräldrarna före separationen. Det är även viktigt på hurdan sätt separationen skett samt hurdan relation föräldrarna har till varandra efter separationen. Man bör även komma ihåg att barnets känslor relaterade till separationen kan väckas senare än föräldrarnas. För barnet blir separationen tydlig efter konkreta förändringar som till exempel då ena föräldern flyttar ut. Det är viktigt att ge barnet den tid hen behöver och se barnets behov. (Panttila 2015).

Koskela menar att ett parförhållande byggs upp i faser. Förtjusning hör till den första fasen. Sedan kommer fasen där man blir allt mer självständig och i den här fasen är det

vanligt med tankar på separation. Om förhållandet fortsätter binder man sig till varandra och börjar älska den andra i den tredje fasen. (Koskela 2009, s. 9-10).

Ju bättre föräldrarna sköter sin separation desto lättare blir det för barnet. Föräldrarnas separation får inte ses som ett hot mot barnets relation till någondera föräldern. Det är viktigt att föräldrarna här ser och svarar på barnets behov samt ger utrymme för de tankar och känslor som väcks hos barnet. Alla separationer är olika och människor reagerar även olika på en separation. Det finns vissa situationer vid en separation som kan belastar barnet lite extra. Rutiner i vardagen är viktiga för alla barn och en separation kan föra med sig förändringar i vardagen som kan bli jobbiga för barnet att handskas med. Vid en separation kan det uppstå bråk mellan föräldrarna och detta kan innebära en svår situation för barnet. Alla barn är olika och det är viktigt att ta barnets egen personlighet i beaktande under en separation. Vissa barn har svårare att tackla utmanande situationer och i sådana fall bör barnets reaktioner uppmärksammas. Vid en separation sker det ofta förändringar i viktiga människorelationer, dels i föräldrarnas nya människorelationer samt barnets relationer till släktingar. Ekonomiska faktorer kan även spela en roll vid en separation då man inte längre lever tillsammans och måste sköta sin ekonomi ensam, detta kan även ha en inverkan på barnet. (Koskela 2009, s. 18-20). Panttila talar här om så kallade förflyttningar som kan vara extra riskfyllda för barnet och föräldrarna efter en separation. Förflyttningar kan ske till exempel om barnet behöver byta daghem eller om båda föräldrarna flyttar till nya hem. (Panttila 2015).

Vid en separation är det viktigt att parförhållandets motsägelser hålls borta från föräldraskapet. Det är viktigt att man kan skilja sitt föredetta parförhållande från sitt nya föräldraskap. Man bör komma ihåg att en människa förlorar mycket under en kort tid. Föräldrarna bör dela upp sina uppgifter på nytt och hitta ett sätt för båda att kunna delta i barnets ärenden. Stress, personlighet, omgivningen och individuellt sorgearbete är alla faktorer som inverkar på hur en människa kan gå vidare efter en separation. Det är viktigt att tala om situationen, endera med någon i sin näromgivning eller en utomstående. (Koskela 2009, s. 18, 28). Man kan säga att separationen är en process men det behöver inte betyda att båda föräldrarna går igenom processen med samma takt. Den ena föräldern kan ha tänkt på separationen en längre tid och på så sätt hunnit bearbeta sina tankar långt före den andra föräldern ens insett att separationen verkligen blir av. Det är viktigt



att båda föräldrarna i den här situationen får tid att tänka klart förrän de fattar konkreta beslut gällande barnet och framtiden. (Panttila 2015).

Det är ytterst viktigt att föräldrarna i god tid berättar om situationen hemma för personalen på daghemmet. Ansvarvaret ligger här hos föräldrarna. Då personalen på daghemmet känner till situationen i barnets liv kan de arbeta på det bästa möjliga sätt tillsammans med hela familjen. Om personalen märker någonting avvikande i barnets beteende är det viktigt att ta upp oron med föräldrarna i god tid. Öppenhet i fostringsgemenskapen förstärker förtroendet och relationerna mellan personal och förälder. (Koskela 2009, s. 31).

Separationer i familjen väcker även känslor hos daghemspersonalen. Koskela har räknat upp en del faktorer som det är viktigt att komma ihåg då man som professionell på daghem kommer i kontakt med en familj som går igenom en separation. Det är bra att själv fundera över sina tankar och åsikter om separationer och fundera över hur de egna attityderna kan påverka ens arbete. I sådana här situationer är stödet från arbetsteamet viktigt och möjligheten att tala ut om sina tankar. Om man själv går igenom till exempel en separationskris är det viktigt att fundera på sina förutsättningar och om man har kraft att hjälpa och stöda andra i en liknande situation. (Koskela 2009, s. 32).

Som professionell på ett daghem bör man respektera familjens tillvägagångssätt då det gäller hur och när man väljer att berätta om separationen för barnet. Det är viktigt att föräldrarna berättar för personalen hur man valt att berätta om separationen för att personalen kan arbeta utgåendet från det på daghemmet. Som professionell är det viktigt att påminna föräldrarna om hur viktigt det är att inte glömma bort barnet vid en separation eftersom det lätt händer att fokus ligger på föräldrarna vid en separation. (Koskela 2009, s. 32).

Som professionell bör man förhålla sig så neutral som möjligt till familjens situation. Man skall ge tid för aktivt lyssnande både för barnet och föräldrarna. Det är viktigt att man vet sina egna gränser i arbetet och ifall situationen kräver mera stöd än man kan ge skall man handleda familjen vidare till andra stödtjänster. Man skall förhålla sig jämlikt till båda föräldrarna och se till att vardagsrutinerna i barnets liv på daghemmet fortsätter

som förut då det sker flera andra stora förändringar i barnets omgivning. (Koskela 2009, s. 31).

Omformandet av familjestrukturen efter en separation kan ses som ett pussel. Till pusslet hör helt nya bitar och på något sätt måste man få bitarna att passa ihop. För barnet är det viktigt att både nya och gamla bitar av föräldraskapet ligger i balans. Koskela (2009) har räknat upp fyra viktiga delområden som ett fungerande samarbetsföräldraskap innehåller. Barnet måste få vara barn även vid en separation, föräldraskapet fortsätter, parförhållandet upphör och att separationen är en del av livet. (Koskela 2009, s. 34).

Barnet måste som sagt få vara ett barn även vid en separation. Barnet behåller en relation till båda föräldrarna på ett eller annat sätt vid en separation. Det är viktigt att barnet vid en separation känner sig hörd och sedd. Barnets åsikt skall tas i beaktande i mån av möjlighet vid beslut gällande familjestrukturen. Föräldraförhållande är inte samma sak som ett parförhållande. Föräldrarna måste ta ansvar och ta hand om ärenden som berör barnet. Det är viktigt att föräldrarna bygger upp en förtroendefull relation sinsemellan. I ett samarbetsföräldraskap är det viktigt att föräldrarna kan ge efter och acceptera varandras sätt att fostra barnen (Panttila 2015). Då ett parförhållande upphör är det viktigt att man endera ensam eller tillsammans stannar upp och funderar över konflikterna och till slut accepterar att förhållandet är slut. Det är viktigt att man får tillräckligt med tid för att gå igenom upphörandet av parförhållandet. Det krävs tid för att utveckla en fungerande separationsrelation. För att kunna gå vidare med livet efter en separation krävs att alla familjemedlemmar kan acceptera separationen som en naturlig del av sin livshistoria. Det kan ta olika länge för familjemedlemmarna att arbeta med separationen och anpassa sig till det nya livsskedet. (Koskela 2009, s. 34-35).

### **3 METOD**

I det här kapitlet beskriver jag mitt val av metod. Jag redovisar för datainsamlingsprocessen samt tillvägagångssättet. Jag presenterar mina urvalskriterier och min analysmetod. Till sist beskriver jag hur man i en litteraturstudie tar de forskningsetiska aspekterna i beaktande.

Jag har valt att göra en litteraturstudie eftersom jag anser att det ger mig en bred helhets bild av mitt problemområde; fostringsgemenskap med separerade föräldrar. Det finns tillräckligt med tidigare forskning om såväl fostringsgemenskap som om separationens konsekvenser på föräldraskapet. Mitt mål är att sammanfatta resultat från tidigare forskning och på så sätt besvara mina frågeställningar och koppla samman resultaten med min teoretiska referensram. Jag hade först tänkt genomföra en kvalitativ studie med intervju eller enkät men då detta inte var möjligt på min samarbetspartner Stiftelsen Sedmigradskys daghem beslöt jag mig för att genomföra en litteraturstudie istället. Jag tror att min samarbetspartner kommer att ha nytta av resultaten i min studie.

### **3.1 Litteraturstudie som metod**

En litteraturstudie kan även kallas för litteratur - eller forskningsöversikt eller litteraturgenomgång. En litteraturstudie genomförs då man vill sammanställa en beskrivande bakgrund inom ett visst område eller motivera att en empirisk studie görs. En litteraturstudie startar alltid forskningsprocessen med en allmän litteraturgenomgång. (Forsberg & Wengström 2013, s. 25 - 29)

Litteraturstudien kan beskrivas som en omfattande studie och tolkning av litteratur tillhörande ett specifikt ämne. Litteraturstudien anses viktig eftersom man med hjälp av den kan skapa en helhetsbild av forskning inom ett visst område. I och med att litteraturen inom social- och hälsovården ständigt ökar är det viktigt att professionella i branschen är uppdaterade inom sitt område. Det är tidskrävande att läsa all forskning och därför kan man med hjälp av en litteraturstudie få en kritisk inblick samt påvisa behov av fortsatt forskning inom ett område. (Aveyard 2010, s. 5-8 )

Litteraturen i en allmän litteraturstudie är fokuserad på aktuell forskning. Litteraturen beskrivs och analyseras i den allmänna litteraturstudien men detta görs inte systematiskt. Slutsatserna kan bli felaktiga på grund av att det i allmänna litteraturstudier inte görs någon kvalitetsgranskning på de inkluderade artiklarna och detta kan ses som en nackdel hos den här typen av studier. (Forsberg & Wengström 2013, s. 25-26)

## 3.2 Datainsamling

Till forskningsprocessen i en litteraturstudie hör en litteraturgenomgång. Då man planerar att genomföra en litteraturstudie är det viktigt att gå igenom och sammanställa tidigare forskning inom området. Aveyard (2010) menar att valet av forskningsfråga är avgörande då man sedan skall söka litteratur. Det är viktigt att kunna skilja på litteratur man finner på och verkligen hitta den litteratur som besvarar ens forskningsfråga. (Aveyard 2010, s.5-8).

Jag påbörjade min datainsamling i januari 2015. Datainsamlingen var till en början svår då jag inte hade mitt syfte och frågeställningarna helt klara. Allt eftersom jag sökte mer information klarnade mitt syfte och mina frågeställningar. Jag var till en början inställd på att jag hittar min information via vetenskapliga artiklar på olika databaser men märkte i ett ganska tidigt skede att det kändes svårt och inte helt optimalt. Jag började sedan söka efter mer information i böcker, forskningar och avhandlingar och hittade ett flertal som passade mitt ämne. När jag sedan hittat litteratur som innehöll det jag var ute efter började jag mer noggrant läsa igenom litteraturen. Några urvalskriterier låg som grund för datainsamlingen och här nedan följer en beskrivning över urvalskriterierna samt tillvägagångssättet.

Enligt Forsberg och Wengström (2013) finns det inte några regler för hur många studier som skall ingå i en litteraturstudie. Att hitta och inkludera all relevant forskning från området skulle vara det bästa, men på grund av ekonomiska och praktiska skäl är detta inte alltid möjligt. Antalet inkluderade studier kommer att bero på urvalskriterierna samt på antalet studier forskaren hittar.

Med hjälp av urval ökar möjligheterna till att beskriva, förklara och skapa förståelse för problemområdet. Valet av urvalsstrategi är kopplat till studiens syfte och kan vara avgörande för studiens resultat. Jag har valt att använda mig av ett strategiskt urval. Forskaren bör då identifiera urvalskriterier som är av teoretisk betydelse för studien och på så sätt bildas en gräns mellan inkluderad och exkluderad litteratur. Man bör också kunna motivera urvalet. Detta innebär att den litteratur som sedan utgör ett urval har någonting

gemensamt. Valet av typ av urval hör ihop med studiens syfte. (Forsberg & Wengström 2013, s. 140-142).

#### **Inklusionskriterier:**

- Litteraturen skall beröra ämnena: fostringsgemenskap eller separationens konsekvenser på föräldraskapet.
- Litteraturen skall innehålla förslag på åtgärder i samarbetet mellan daghemspersonal och separerade föräldrar.
- Litteraturen skall vara publicerad mellan år 2005-2012.
- Litteraturen skall vara skriven på finska, svenska eller engelska

#### **Exklusionskriterier:**

- Litteraturen berör inte ämnena: fostringsgemenskap eller separationens konsekvenser på föräldraskapet
- Litteraturen innehåller inte förslag till åtgärder i samarbetet mellan daghemspersonal och separerade föräldrar.
- Litteraturen är publicerad före år 2005.
- Litteraturen är inte skriven på finska, svenska eller engelska.

Litteraturstudien innehåller varierande material. Jag började ändå med att söka efter artiklar på olika databaser och hittade tre artiklar på Academic Search Elite (EBSCO) och tre stycken i Google Scholar. Jag har främst sökt artiklar på finska och engelska. I EBSCO använde jag mig av sökorden ”daycare”, ”children”, ”divorce” och ”consequences of divorce”. I Google Scholar använde jag mig av sökorden ”Daycare children of divorce” och ”Ero lapsiperheessä”. Jag hade en del problem med sökorden då jag inte fann något lämpligt engelskt ord som skulle motsvarat det svenska fostringsgemenskap eller finska kasvatuskumppanuus. Jag tror också det är en orsak till varför jag inkluderat en hel del finsk litteratur i mitt arbete, eftersom det var lättare att hitta det då man hade ett specifikt ord att söka med.

Jag sökte först i databasen EBSCO med sökorden ”daycare”, ”children” och ”divorce”. Jag valde dessa sökord eftersom de hör ihop med mina frågeställningar. Jag använde mig av ”daycare” eftersom jag behövde hitta artiklar som utspelade sig i daghemsmiljö samt för att hitta artiklar om barn i rätt ålder. ”Children” använde jag som sökord för att barn är en central del av min studie eftersom fostringsgemenskapen handlar om samarbete för barnets bästa. ”Divorce” behövde jag också ha med för att avgränsa min sökning i rätt riktning för mitt syfte. Sökningen fick elva träffar och jag hittade två artiklar jag kunde inkludera i mitt arbete. Den första artikeln heter *The beliefs of teachers and daycare staff regarding children of divorce* skriven av Klara Overland 2012. Den andra artikeln är skriven av samma författare och heter *Daycare staff emotions and coping related to children of divorce* också den från 2012.

I Google scholar sökte jag med sökorden ”daycare children of divorce” samt ”ero lapsiperheessä”. Med sökorden ”Daycare children of divorce” fick jag 31 träffar och hittade där en artikel jag valde att ta med i mitt arbete. Många av de här artiklarna handlade främst om hur barnets beteende påverkas av separationen och handlade inte om barnet i en daghemsmiljö, därför valde jag att inte inkludera sådana artiklar. Den inkluderade artikeln är även skriven av Klara Overland 2012 och heter *Daycare children of divorce and their helpers*. Med sökorden ”Ero lapsiperheessä” fick jag 2560 träffar och hittade där två avhandlingar jag inkluderade i min studie. Den första avhandlingen var gjord vid Helsingfors universitet av Annukka Pursi 2012 och heter *Ero lapsiperheessä – varhaiskasvattajien käsityksiä päivähoidon ja eroperheiden välisestä kasvatuskumppanuudesta*. Den andra avhandlingen är gjord vid Jyväskylän universitet 2005 av Tiina Hokkanen och heter *Äitinä ja isänä eron jälkeen – yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena*.

Jag har inkluderat två stycken böcker till min litteratur i min studie. Aino Kääriäinens bok *Ero hastaa vanhemmuuden* från 2009 är den ena. Den andra heter *Kasvatusvuorovaikutus* och är skriven av Kirsti Karila 2006. Jag har också inkluderat en forskning vid namnet *Kasvatuskumppanuus puheena – varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä* gjord av Marjatta Kekkonen 2012. Forskningen hittade jag via Institutet för hälsa och välfärds hemsida.

### **3.3 Innehållsanalys**

Med hjälp av en analys vill man göra stora mängder av data förståeligt, minska volymen av information samt skapa mönster och på det här sättet sedan presentera kärnan i resultaten. I analysfasen i en forskningsprocess gäller det för forskaren att själv observera och beskriva sin egen analytiska process. Jag har valt att använda mig av innehållsanalys i min studie. Målet med en innehållsanalys handlar om att forskaren systematiskt och stegvis klassificerar data för att lättare hitta mönster och teman som kan beskriva specifika fenomen. (Forsberg & Wengström 2013, s. 150-151).

Innehållsanalysen kan användas på olika texter och det är därför vanligt att man använder innehållsanalys inom flera olika forskningsområden. Tolkningen i en innehållsanalys kan ske på olika nivåer. (Granskär & Höglund – Nielsen 2008, s. 159). Materialet i min studie är varierande och därför har jag valt att använda mig av en innehållsanalys. Mitt material består av böcker, artiklar, avhandlingar samt forskningar.

### **3.4 Forskningsetiska aspekter**

Forsberg och Wengström menar att det första steget i genomförandet av en litteraturstudie är att granska de etiska aspekterna. Vetenskapsrådet har gett ut riktlinjer för god forskning och påpekar att fusk och ohederligheter inte får förekomma inom forskning. Till fusk och ohederligheter hör fabricering av data, stöld eller plagiat. I litteraturstudier skall etiska överväganden göras vid urval och presentation av resultat. Det är därför oetiskt att endast presentera de resultat som stödjer forskarens egna åsikter. (Forsberg & Wengström 2008, s. 69-70, 77)

## **4 RESULTATREDOVISNING**

I det här kapitlet redovisar jag för resultaten som framkommit i all litteratur jag bearbetat. Enligt Forsberg & Wengström (2003, s. 55) innehåller resultat kapitlet bearbetad, sammanställd och analyserad data. Jag har valt att ha ett skilt analyskapitel efter resultatredovisningen. I metodkapitlet har jag beskrivit tillvägagångssättet jag använt för att hitta den litteraturen jag valt att använda och även presenterat artiklarna i en tabell. (Se

figur 2). Resultaten presenteras ofta i tabeller och figurer med en förklarande text.(Forsberg & Wengström 2003, s. 56.).

Tre stycken huvudkategorier har uppstått då jag gått igenom samtliga resultat och jag presenterar dem här nedan.

- Uppfattningen av fostringsgemenskap
- Hur närmar sig pedagogerna en familj som genomgått en separation
- Faktorer som inverkar på föräldraskapet efter en separation

#### **4.1 Uppfattningen av fostringsgemenskapen**

Jag har läst litteratur som behandlar fostringsgemenskapen. Boken *Kasvatusvuorovaikutus* skriven av bl.a. Karila Kirsti 2006 behandlar ämnet genom flera artiklar baserade på de olika författarnas undersökningar. Artiklarna innehåller observationer från vardagliga interaktioner. Jag har främst använt mig av kapitlet *Fostringsgemenskap som relation växelverkan* skrivet av Karila (2006). I kapitlet kan man bland annat läsa om vilka utmaningar såväl de professionella som föräldrarna stöter på i en fostringsgemenskapsrelation.

Karila (2006) skriver om hur fostringsväxelverkan har en betydelse för barnets utveckling eftersom den kan fungera som en förenande länk mellan barnets olika uppväxtmiljöer. För att få ett samarbete att fungera krävs att både pedagogerna och föräldrarna har relevant information om barnet, förhållandet bör bygga på ömsesidig respekt samt att båda parterna har samma mål för barnet. Ömsesidig respekt är en stor del av ett lyckat fostringsförhållande mellan pedagogerna och föräldrarna. För att kunna nå gemensam förståelse krävs att man blir hörd och respekterad.

För att nå den ömsesidiga karaktären är det även viktigt att pedagogerna frågar föräldrarna hur beredda de är på att inleda ett samarbete för barnets bästa. Pedagogerna och föräldrar kan ibland ha mycket olika uppfattning om vad en fungerande fostringsrelation är. Karila (2006) påpekar här att ansvaret för att skapa en fungerande relation till största



delen ligger hos pedagogerna. Till pedagogernas kunnande hör att hitta relationsberedskapen hos föräldrarna för att få samarbetet att fungera så bra som möjligt. Som pedagog bör man komma ihåg att det inte enbart är ens egna värderingar och åsikter som spelar en roll då man funderar över ett gott föräldraskap. Alla familjer är olika och har egna livshistorier som man bör ta i beaktande. På samma sätt har föräldrarna olika åsikter om hur pedagogerna borde handla i olika situationer på daghemmet. För att nå professionell tillväxt bör pedagogerna komma ihåg att acceptera olikheter hos familjerna och även respektera andra värderingar än sina egna. Detta menar Karila (2006) är en av de centralaste förutsättningarna för ett fungerade samarbete.

I ett fungerade samarbete tolkas parterna på basen av deras syfte utan misstolkningar eller fördomar. Som pedagog bör man fundera på hur man kan använda föräldrarnas uppfattningar och förväntningar som pålitlig information. Karila (2006) menar att det visat sig att pedagoger ibland drar slutsatser av föräldrarnas uppfattningar på ganska oklar och obehandlad information. Det är även viktigt att komma ihåg att det tar tid att bygga upp ett förtroende. Det krävs tillräckligt många möten för att lära sig hur den andra parten hanterar olika situationer. (Karila, 2006).

Karila (2006) påpekar vikten av de dagliga mötena vid förande och avhämtande av barnen till och från daghemmet. Det är viktigt att föräldrarna på det här sättet får en bild av barnets vardag på daghemmet och på så sätt också lättare förstår barnets beteende hemma. Föräldrarna önskar se ett fungerande samarbete med hela personalteamet, och vill därför kunna diskutera barnets vardag på daghemmet med respektive pedagog.

Ifall diskussionerna med föräldrarna om barnet endast handlar om negativa händelser leder det oftast till att hela fostringsrelationen försämras. Som förälder vill man även höra positiva saker om sitt barn för att lättare kunna möta en eventuell problemsituation uppstår. Därför är det viktigt med de dagliga samtalen då allt har gått bra. Karila (2006) menar även att man oftast fokuserar för mycket på startpunkten av ett samarbete då man samtidigt borde fundera lika mycket på fortsättningen och befastande av fostringsrelationen. För att en fostringsrelation skall fungera krävs att såväl pedagogerna som föräldrarna fördjupar sig i relationen. För att kunna fördjupa relationen krävs hjälp från både pedagoger och föräldrar. Det är viktigt att båda parterna får mer information om barnets

mikromiljö. På det här sättet är det lättare att lösa feltolkningar genom gemensamma möten och hitta gemensamma lösningar på frågor gällande barnet. För att nå beslut används föräldrarnas information om barnet samt pedagogernas professionella kunnande. Pedagogerna förväntas ha kunskap om relation och växelverkan samt om barnets utveckling och fostran. I stora drag kan man säga att en fostringsrelation handlar om två olika synpunkter som arbetat tillsammans för ett gemensamt mål – barnets bästa. (Karila, 2006).

Jag har även läst Marjatta Kekkonens undersökning *Fostringsgemenskapen i talet – småbarnsfostrare, föräldrar och barn på dagvårdens diskursiva arena*. Undersökningens syfte är att ta reda på hur yrkesfolk inom småbarnsfostran bygger upp betydelsen i fostringsgemenskapen. Hurdana aktörsroller, interaktionsmetoder och relationer professionella lyfter fram i beskrivningar av möten med andra professionella, föräldrar och barn. Undersökningen analyserar hur professionella tolkar träffar, möten och samarbetsituationer i barnets uppväxtmiljöer. Målet med forskningen är att klarlägga vilka tolkningar av samarbetet som kan identifieras som en fostringsgemenskap. Kekkonen beskriver begreppet fostringsgemenskap som ett samarbetsförhållande, mellan småbarnsfostrare, föräldrar och barn, som bildas utgående från betydelse innehåll, dialoger, relationer och interaktion i fostran. (Kekkonen 2012, s. 10-12).

Resultatet visade att fostringsgemenskapens betydelse producerad inom ramen för fyra diskurser. Den första handlar om sociala relationer mellan småbarnsfostrare och föräldern. Hembesök inom småbarnsfostran är den andra diskursen. Servicerådgivningen hör till den tredje diskursen och den fjärde diskursen handlar om relationsskapande kommunikation.

I den första diskursen gäller det för pedagogen att avskilja den professionella relation i fostringsgemenskapen från andra liknande relationer som eventuellt uppstår mellan pedagogen och föräldern. Hembesöken inom småbarnsfostran skiljer sig från hembesök som är förknippat med barnskyddet. Hembesök inom småbarnsfostran hör till den grundläggande uppgiften för småbarnsfostran och handlar om att stödja övergången från att ha varit hemma till att börja gå i dagvård. Under hembesöket framhävs samarbetet som process. Kekkonen (2012) talar om avtalsmässighet, reglering och det sociala av-

ståndet mellan pedagogerna och föräldrarna. Man funderar även på barnets mångsidiga aktörsroll. I den tredje diskursen talas det om hur fostringsgemenskapen kan tolkas som en dialog som engagerar familjen och där familjen tillsammans med personalen förhandlar om familjens lösningar gällande dagvård och barnets behov. Det gäller här att hitta en gemensam väg att gå där varken pedagogernas eller föräldrarnas tankar och åsikter enbart dominerar. Den sista och fjärde diskursen handlar om relationskapande kommunikation. Den språkliga verksamhet som visar hur engagerade de olika parterna är i samarbetet. Pedagogerna förväntas visa reflektion, emotionell inlevelse, empati och autenticitet som relationsskapande kompetens. Ansvar för att barnet bildar en uppfattning om sig själv som en unik person ligger hos både pedagogerna och föräldrarna. (Kekkonen 2012, s. 10-12.)

## 4.2 Hur närmar sig pedagogerna familjen

Jag har läst en finsk avhandling samt tre engelska artiklar. I de tre engelska artiklarna jag läst diskuteras det mycket om pedagogernas handlingar på daghemmet i möten med barn och föräldrar som genomgått en separation. Man undersökte pedagogernas subjektiva tilltro för barnens reaktioner på separation samt vad personalen prioriterar i omvårdnaden av barn som genomgått separation. Man forskade även i personalens känslomässiga erfarenheter i arbetat med separerade familjer samt hur personalen hanterade arbetet. Den finska avhandlingen tar fasta på hurudan pedagogernas uppfattning är om fostringsgemenskapen med separerade föräldrar.

I den första artikeln, *The beliefs of teachers and daycare staff regarding children of divorce* skriven 2012 av Karla Overland kom man fram till två synpunkter på pedagogernas tankar om hur föräldrarnas separation påverkar barnet i daghemsmiljön, *Child problem* och *Structure is working*. I den första synpunkten kunde personalen se att barnen visade varierande emotionella och beteende störningar relaterat till separationen. Personalen har lagt märke till att barnen har svårt att koncentrera sig och att följa daghemmets rutiner.

Personalen som tillhörde den andra synpunkten påpekade att strukturen på daghemmet samt en god relation till barnets föräldrar hjälper barnet att överkomma svårigheter rela-

terade till separationen. Personalen fokuserade mer på beskyddande faktorer i barnens omgivning. En annan observation var att en del av barnen visade känslomässiga reaktioner direkt medan det tog en stund för andra barn att visa känslor relaterade till separationen.

De två synpunkterna hade även gemensamma tankar om barns reaktioner. Personalen var överens om att alla barn påverkas individuellt men påpekade att den allmänna situationen hemma var till stor betydelse för barnets välmående såväl hemma som på daghemmet. Personalen såg även barnen som mer fastklistrade vid de vuxna på daghemmet och att barnen i allmänhet hade svårt att prata om separationen på daghemmet. Barnen såg sällan föräldrarnas separation som någonting spännande eller någonting som bidrog till nya möjligheter för barnet.

*Daycare children of divorce and their helpers* är den andra artikeln jag läst. Artikeln är skriven av Overlnad Karla, Storksen Ingunn och Thorsen Arstad Arlene år 2012. Artikeln undersökte personalens prioriteringar då det gällde omvårdnaden av barn som genomgått en separation. Resultaten visar att fyra olika handlingssätt bland personalen. *Child sensitive helpers, insecure helpers, confident helpers* och *distans child helpers*.

Child sensitive helpers kan översättas till svenska som barnens sensitiva hjälpare. De pedagoger som tillhör den här gruppen tror på öppen kommunikation med föräldrarna och på att ge barnet den uppmärksamhet hen behöver. Att visa empati och tala om känslor prioriteras för att undvika missförstånd.

Personalen som tillhör gruppen insecure helpers eller på svenska osäkra hjälpare talar också för att ge barnet uppmärksamhet men att man skall tala med barnet på hans initiativ. Man bör respektera barnet och det faktum att hen kanske inte alltid vill tala om sina tankar och känslor. Det är viktigt att förmedla samma information till båda föräldrarna och att kommunikationen är öppen.

Den tredje gruppen, confident helpers kan man översätta till självsäkra hjälpare. Personalen i den här gruppen påpekade vikten av att lyssna på barnet och inte ta någonders

föräldrars sida. Man vill också ta den tid det behövs för att veta mer om barnets bakgrund och anser att man på det här sättet bättre kan bidra med hjälp.

Personalen som tillhör den sista gruppen, distant child helpers, avlägsna hjälpare anser att de är medvetna om sin roll gällande familjens separation. De är säkra på sig själva och anser att de råd de kan ge familjen kommer att hjälpa både föräldrarna och barnet.

I den sista engelska artikeln jag inkluderat i mitt arbete diskuterar man hur personalen hanterar arbete med separerade föräldrar och barn. Man tar också upp känslomässiga erfarenheter personalen stött på. I resultaten kan man se två huvudhanteringsstrategier hos personalen, *Confident copers* och *Non-confident copers*.

Personalen som tillhör den första gruppen har en högre utbildning och mer erfarenhet. De är säkra på sitt arbete med barn och föräldrar som genomgått en separation. De anser sig kunna hantera barnens reaktioner bra. De dagliga rutinerna på daghemmet hjälper personalen i deras arbete. Personalen i den här gruppen anser att det som händer på daghemmet och det som händer i hemmet utgör samma problem och man vill hjälpa föräldrarna att jobba på problem som kan uppstå.

Personalen i den andra gruppen vid namnet *Non-confident copers* har en lägre utbildning och mindre erfarenhet. De känner att de behöver vägledning i sitt arbete med en familj som genomgått separation. Separationen väcker även subjektiva känslor hos dem.

Syftet med Pursis avhandling från 2012 är att klargöra hurdana uppfattningar pedagogerna på daghemmet har av arbete tillsammans med separerade föräldrar och deras barn. Resultaten visar att det finns två olika sätt att tolka fostringsgemenskapen på, familjebaserad fostringsgemenskap samt barnbaserad fostringsgemenskap. I den familjebaserade fostringsgemenskapen menar pedagogerna att det är viktigt att även fokusera på hela familjen och se efter familjens välmående. Pedagogerna talar om tillfälligt stöd för föräldern vid separationens krisskede. Man såg fostringsgemenskapen som en större helhet som även innehåll hjälp och stöd för den enskilda förälderns välmående. I den barnfokuserade fostringsgemenskapen fokuserar man endast på barnets välmående, tillväxt och utveckling och bygger upp fostringsrelationen baserat på barnets behov. Pedago-

gera här såg föräldrarnas liv snarare som något man diskuterade om för att visa viss artighet och inte som en central del av fostringsgemenskapen. Man påpekade ändå att man inte menade att en god relation till föräldrarna inte skulle vara uppskattat.

I resultaten framgår även att deltagandet i fostringsgemenskapen inte är jämlikt fördelat mellan när- och distansföräldern. Båda föräldrarna ville samarbeta med pedagogerna men det visade sig ofta ändå att närföräldern var mer nöjd med samarbetet medan distansföräldern kunde känna sig utanför. Enligt pedagogerna handlade det om minskat intresse för samarbete.

Man kunde också skilja på de pedagoger som såg på en separation som något normalt med de pedagoger som såg en separation som något avvikande. Pedagogerna som ansåg att en separation kan vara ett normalt skede i ett barns livs historia menar att man inte behöver särskilda sätt för att handskas med separerade föräldrar inom fostringsgemenskapen och att man inte skall dela upp familjer enligt familjestrukturen. De pedagoger som såg separationen som något avvikande menade att det skulle vara bra att följa en särskild handlingsplan vid fostringsgemenskapen med separerade föräldrar.

### **4.3 Faktorer som inverkar på föräldraskapet efter en separation**

Jag har läst boken, *Ero hastaa vanhemmuuden* av Aino Kääriäinen skriven 2009 för att få en uppfattning om hurdana konsekvenser en separation kan ha på föräldraskapet. Boken är en del i ett större projekt vid namnet Neuvo, startat av Centrala Barnskyddet i Finland. I boken finns brett material samlat från bland annat intervjuer med separerade föräldrar samt svar från olika enkätundersökningar. Syftet med hela Neuvo projektet är att stöda utvecklingsarbete, förmedla kunskap till institutionerna samt att bedöma projektets framgång och effekt.

Kääriäinen menar att det finns fyra större faktorer som påverkar föräldraskapet efter en separation. För det första uppfattningen om sitt eget föräldraskap, på vilket sätt separationen skett, kommunikationens atmosfär samt barnen i separationen.

Kääriäinen skriver mycket om hur föräldraskapet förändras efter en separation. Man ser helt konkreta förändringar men även förändringar på det emotionella planet. Efter en separation väcks flera känslor inom en. Undersökningen visade att de främsta känslorna föräldrar som skilt sig känner är ensamhet, osäkerhet och skuldkänsla. Då man tittar på känslorna hos de inblandade personerna är det mycket viktigt enligt Kääriäinen att man beaktar hur separationen tagit sig uttryck, hur länge sedan det är samt hur den allmänna situationen är i familjen före och efter separationen. Efter en separation bör man finna en ny roll i sitt föräldraskap och forma den i relation till separationen. Man kan förstå sitt föräldraskap annorlunda efter en separation. (Kääriäinen, 2009).

Ifall separationen sker plötsligt är det vanligare att föräldrarna känner sig mer ensamma, osäkrare samt har mera skuldkänslor. Om den person som lämnar hushållet varit mycket aktiv i vardagen känns tomheten större och då känner man sig även mer ensam. Då familjesituationen förändras betyder det också att vissa släktrationer kan utebli, vilket kan leda till en känsla av ensamhet. Ifall man efter separationen delar på omvårdanden av barnen kan det kännas väldigt ensamt och tomt att bo för sig själv efter att ha bott tillsammans med sin familj. I vardagliga situationer där man förut haft klara rollfördelningar kan det kännas jobbigt och osäkert att finna lösningar vid olika tillfällen då man är ensam förälder. (Kääriäinen, 2009).

Som separerad förälder vill man bevara livet som livet i en familj med två föräldrar så långt som möjligt. Om man vid olika tillfällen eventuellt misslyckas med detta kan man känna skuldkänslor för separationen. Om relationen mellan föräldrarna är kylig eller föräldrarna inte har lika uppfattning om vad som är barnets bästa kan föräldraskapet lätt bli arena där föräldern vill visa sin eget kunnande och prestera inför sin före detta partner.

Den föräldern som tagit beslutet om separationen kan känna skuldkänslor för att ha splittrat familjen och inte ger barnen chansen att växa upp med båda sina föräldrar närvarande samtidigt. Man kan känna skuld för att handlat emot sina egna värderingar gällande familjeliv. Det är också vanligt att man känner skuldkänslor för sitt eget orkande och den tid man ger barnen om man inte tycker det är tillräckligt. En tid efter separationen kände flera föräldrar skuldkänslor över sitt beslut och konsekvenserna som kom

med beslutet, bland annat allt ansvar man tog på sig efter separationen. Flera blev även osäkra på sig själv och sitt beslut då de insåg hur föräldraskapet formade sig efter separationen. Om man var den föräldern som blev lämnad kunde man känna sig oduglig som partner och tvivlade då också på sig själv som förälder. De föräldrar som inte spenderade lika mycket tid med barnen efter separationen kände sig skyldiga för att missa stora delar av barnets uppväxt samt för att inte kunna stöda barnet på samma sätt som man kunnat ifall man varit närvarande. (Kääriäinen 2009).

Kääriäinen skriver om att man måste se barnet i separationen eftersom ett föräldraskap alltid på något sätt förknippas med barnen. Föräldrarna i studien höll med om att det är viktigt att höra barnens åsikter om förändringar som separationen för med sig men ansåg ändå att barnen sällan fick vara med på riktigt och berätta om sina önskemål och funderingar kring förändringarna. Föräldrarna såg separationen som något krångligt och något som inte hörde till barnen. Föräldrarna menade också att det var svårt att i efterhand förklara för barnen om separationen, barnen hade då redan bildat sig en egen uppfattning om hur det gått till. (Kääriäinen 2009).

Föräldrarna beskriver att förhållandet till sin före detta partner ibland kan förstöras på grund av att man inte kommunicerar. Man håller tyst istället för att berätta för den andra vad som försiggår. Detta kan leda till att föräldrarna inte kan lita på varandra och att atmosfären blir stel. (Kääriäinen 2009).

Jag har även läst Tiina Hokkanens avhandling från 2005 vars syfte är att reda ut hur separerade föräldrar upplever sitt föräldraskap i en vardag där barnen ibland är närvarande och ibland inte. Man har i undersökningen uppmärksammat kön, omgivning samt tid och plats. Kön spelade en signifikant roll i studien och man kunde se flera olikheter i könen kunnande samt hur de handlande och upplevde olika saker. Efter att männen slutligen anlitat en expert för hjälp ville de ofta få hjälp med att tala med sin före detta partner om situationen. De ville försöka få parförhållandet att fungera igen. Kvinnan som i den här studien ofta var den som lämnat parförhållandet hade inte mycket mer att diskutera med sin före detta partner. Kvinnan ville främst ha hjälp med att vid behov förklara situationen för mannen samt hjälp med uppordnande av praktiska saker vid separationen.



Flera av resultaten var också kontextbundna. Studien visade att det före detta gemensamma hemmet kunde väcka starka känslor och minnen hos den förälder som flyttat bort. Vid omvårdnadsbyten kändes det speciellt svårt att i början återvända till det gemensamma hemmet. I föräldraskapet efter separationen kan man urskilja flera former av förtroende. Förtroendet till den andra föräldern uppdelas i föräldraskap och (före detta) partnerskap. Man kunde ibland lita på den andra som förälder men inte som (före detta) partner. Förtroendet för föräldraskapet kan ytterligare delas in i praktisk omvårdnad och själslig vård. Ibland litar man på själsliga sidan men inte på den praktiska eller delar av den. Gränsen mellan dessa två är ibland otydliga och det är svårt att särskilja sidorna. Resultaten i studien visade också på att föräldrarna kände sig trygga med sitt föräldraskap på sin egen tid och sin egen plats och behövde inte ingripa i den andra förälderns föräldraskap då barnen var hos dem.

Undersökningen visade även att moderns förhållande till fadern påverkas främst av barnen medan faderns förhållande till modern kan påverkas av pengar, den ekonomiska situationen efter separationen eller andelen stöd han tillför barnen. Studien visade också att pengar kan vara en faktor som föräldrarna har olika åsikt om och kan orsaka konflikter. Resultaten i studien påvisade även att en tredje part kan vara både till nytta eller till harm. Om föräldrarnas samarbetsföräldraskap fungerar bra kan en tredje part, till exempel en av föräldrarnas nya partner förstöra samarbetsföräldraskapet. Men ifall samarbetet redan lider kan en tredje part faktiskt underlätta situationen för föräldrarna.

## **5 ANALYS**

I det här kapitlet analyserar och tolkar jag resultaten gentemot teorin som presenterats i kapitel två. Som ram för analysen står arbetets syfte och frågeställningar. Jag använder i analyskedet mig av de tre huvudgrupper som jag presenterat i resultatredovisningen. Jag hänvisar till artiklarna i den inkluderade litteraturen med numror för att underlätta för läsaren. Numren för varje artikel kan man hitta i bilaga nummer 2.

## 5.1 Grundprinciperna inom fostringsgemenskap

Då man jämför litteraturen om fostringsgemenskapen kan man hitta flera likheter. I Stakes (2005) *Grunderna för småbarnsfostran* förklaras fostringsgemenskapen som samarbete mellan pedagoger och föräldrar för att stöda och engagera sig i barnets fostran, utveckling och lärande. Resultatet i artikel 2 beskriver fostringsgemenskapen som att det i stora drag handlar om två olika synpunkter som arbetar tillsammans för att nå ett gemensamt mål – barnets bästa.(2). I teorikapitlet kan vi läsa att inom fostringsgemenskapen är det viktigt att båda parterna är aktiva och bidrar med sin kunskap om barnet för att på så sätt bidra till goda förutsättningar till en lyckad fostringsgemenskapsrelation. Ett stort element inom fostringsgemenskapen handlar om föräldrarnas inställning till att inleda ett samarbete. Alla föräldrar är olika och har på så sätt också olika tankar om hur en lyckad fostringsrelation ser ut. Det andra stora elementet handlar om att hitta en balansgång för att få relationen att fungera på bästa möjliga sätt för båda parterna. Det krävs att båda parterna är färdiga att inleda en relation och båda ansvarar för sitt deltagande. Pedagogerna har ändå det större ansvaret på sig då det gäller att bygga upp en fungerande relation. Som pedagog ansvarar man för att fostringsgemenskapen når familjen på ett naturligt sätt och på deras nivå.(Stakes 2005). Huvudansvaret riktas till pedagogerna och pedagogernas kunnande består av att hitta relationsberedskapen hos föräldrarna och få samarbetet att fungera så bra som möjligt.(2).

Genom att man för fostringsdiskussioner med föräldrarna etablerar man former och mönster för att stöda samarbetet mellan föräldrarna och pedagogerna. Fostringsgemenskapen skall även kunna tillämpas vid problemsituationer och då är det viktigt att ta tag i utmaningarna i ett tidigt skede.(Stakes 2005). Detta påvisas även i resultaten i artikel nummer 2 där man konstaterar att de vardagliga diskussionerna med föräldrarna stärker relationen och gör det även lättare att vid behov ta upp problemsituationer med föräldrarna. Ifall man endast kommunicerar med föräldrarna då problem uppstått tär det på förtroendet och på så sätt även på hela fostringsrelationen.(2). I teorikapitlet påpekar även Kaskela och Kekkonen (2006) vikten av de vardagliga fostringssamtalen och menar att det är där pedagogernas och föräldrarnas kunskap om barnet möts.

Ömsesidig är ett ord som dykt upp flera gånger då jag läst om fostringsgemenskapen. Det handlar om ömsesidig respekt och växelverkan. Som jag beskrev i teoretiska referensramen bygger fostringsgemenskapen på fyra grundprinciper, aktivt lyssnande, respekt, förtroende och dialog. Resultaten i artikel nummer 2 kan kopplas till de fyra grundprinciperna. För att som pedagog nå professionell tillväxt bör man minnas att acceptera olikheter hos familjer och respektera andra värderingar än sina egna. Man måste komma ihåg att de inte är ens egna åsikter som räknas då man funderar över ett gott föräldraskap. Man måste kunna ta de olika familjernas livshistorier i beaktande. Föräldrarna har på samma sätt egna åsikter om hur pedagoger borde handla i vissa situationer. Att kunna respektera andras syn på saker är en av de mest centrala förutsättningarna för en fungerande fostringsrelation.(2).

Fostringsgemenskapen beskrivs som ett samarbetsförhållande som bildas utgående från betydelseinnehåll, dialoger, relationer och interaktion i fostran. Samarbetsförhållande sker mellan pedagoger, föräldrar och barnen.(3). Detta kan även förknippas med de fyra huvudprinciperna i fostringsgemenskapen; aktivt lyssnande, respekt, förtroende och dialog.

Fostringsgemenskapens betydelse är producerad inom ramen för fyra diskurser. Social relation, hembesök, servicedrågning och relationsskapande kommunikation. I den sociala relationen har pedagogen ansvaret för att avskilja den professionella relationen i fostringsgemenskapen från andra liknande relationer som eventuellt uppstår mellan pedagoger och föräldrarna.(3). Pedagogerna har en yrkesmässig kunskap som de stöder sig på i arbetet med föräldrarna och barnet (Stakes 2005). Pedagogerna bör alltid agera professionellt och på så sätt kunna urskilja sin egen livsberättelse från föräldrarnas både på ett kunskaps- och emotionellt plan.(Kaskela & Kekkonen 2006).

Hembesöken handlar om att stöda barnets övergång från att ha varit hemma till att börja gå i daghem. Under hembesöket framhävs samarbetet som en process, man talar om avtalsmässighet och reglering av det sociala avståndet mellan pedagogerna och föräldrarna.(3). Stakes (2005) påpekar vikten av att värderingarna, synsätten och ansvarsområden diskuteras såväl på daghemmet som med föräldrarna.

Den tredje diskursen handlar om serviceraådgivning men kan även ses som en dialog mellan föräldrarna och pedagogerna. I denna diskurs förs dialoger som engagerar familjen och där familjen tillsammans med pedagogerna kan finna lösningar gällande dagvård och barnets behov. Det gäller att hitta en gemensam väg där ingenderas åsikter tar över den andras.(3). Kaskela och Kekkonen (2006) talar om dialogen som en huvudprincip inom fostringsgemenskapen och nämner även vikten av en jämlik dialog där bådas tankar och åsikter tas lika mycket i beaktande och parterna inte väljer sida.

Relationsskapande kommunikation är den sista diskursen. Här handlar det om språklig verksamhet som visar hur engagerade de olika parterna är i samarbetet. Pedagogerna förväntas visa relationsskapande kompetens, innehållande reflektion, emotionell inlevelse och autenticitet.(3). Alla föräldrar är olika och på så sätt olika inställda till fostringsgemenskapen, ett stort element av fostringsgemenskapen är föräldrarnas inställning. Pedagogerna bär ansvaret för att skapa en fostringsrelation som når föräldrarna naturligt och på deras nivå. (Stakes 2005).

## **5.2 Pedagogernas bemötande av separerade föräldrar inom fostringsgemenskapen**

Fostringsgemenskapen bygger på fyra huvudprinciper: aktivt lyssnande, respekt, förtroende och dialog. Det är pedagogerna på daghemmet som har en stor roll och ett ansvar för att få dessa principer att fungera. I artiklarna där man undersökte hurdana tankar pedagogerna har då det gäller fostringsgemenskap med separerade föräldrar visade det sig att det finns en variation bland pedagogerna.

I artikel nummer 7 påvisade resultaten fyra olika handlingsätt då det kom till personalens sätt att jobba med separerade familjer. I samtliga grupper påpekar pedagogerna vikten av öppen kommunikation med föräldrarna. I den första gruppen Child sensitive helpers poängterade man även vikten av att visa empati och tala om känslor. Här kan man titta tillbaka på Kaskela och Kekkonens (2006) fyra grundprinciper och se kopplingar mellan den och den öppna kommunikationen som innehåller aktivt lyssnande, respekt, förtroende och dialog. I de fyra huvudprinciperna kommer det även fram att pedagoger-

na bör ta kontakt med sin inre värld, d.v.s. sina tankar, erfarenhet och känslor för att på så sätt nå föräldrarnas och barnets inre värld. Man bör ändå komma ihåg att vid behov sätta sin egen livsberättelse åt sidan för att kunna respektera föräldrarnas livsberättelser. En av de mest centrala delarna av fostringsgemenskapen handlar om att som professionell kunna acceptera andras värderingar.(2).

I den tredje gruppen är pedagogerna självsäkra. Pedagogerna lägger fokus på jämlikt bemötande av båda föräldrarna samt betydelsen av att lyssna på barnet. Pedagogerna vill också ta sig mer tid att veta mer om barnets bakgrund och på det här sättet kunna bidra med mera hjälp och stöd för familjen.(7). Stakes (2005) slår fast att fostringsgemenskapen handlar om just det att samarbetet mellan föräldrar och pedagoger tryggar barnets välbefinnande. Fostringsgemenskapen handlar om att gradvis fördjupa sig i möten mellan pedagoger och föräldrarna.(Kaskela & Kekkonen 2006). Den sista gruppen av pedagoger som framkom i resultaten av artikel 7 anser sig vara medvetna om sin roll gällande familjens separation och menar att de är säkra på sig själv och kan därmed bidra med hjälp och stöd som gynnar både föräldrarna och barnet. I teorikapitlet kan man läsa att ett stort element inom fostringsgemenskapen handlar om hur pedagogerna i praktiken förverkligar relationen på ett sätt som båda parterna är nöjda med. (Stakes 2005). Man kan se att pedagogerna tillhörande den sista gruppen har lyckats bygga upp ett fungerande samarbete till föräldrarna. I artikel 6 visade resultatet på två olika grupper bland pedagogerna. Pedagogerna i den första gruppen var självsäkra på sitt jobb och ansåg att de var trygga i sitt jobb med familjer som genomgått separation. Här kan man också säga att de lyckats skapa en fungerande fostringsrelation, där båda parterna är nöjda med samarbetet.(Stakes 2005). Den andra gruppen däremot kände sig osäkra och behövde vägledning i arbete med separerade familjer. Pedagogerna i den här gruppen hade även svårt med att inte låta subjektiva känslor påverka deras arbete, som hör till en av de centralaste delarna av fostringsgemenskapen för pedagogerna, d.v.s. kunna sätta sina egna värderingar och livsberättelser åt sidan. (Kaskela & Kekkonen 2006).

Av resultaten i artikel 5 kunde man avläsa två olika grupper av pedagogernas tankar om arbete med en separerad familj. Resultatet fokuserar främst på hur pedagogerna såg skillnader i barnens beteende efter en separation men man kunde även läsa om hur pedagogerna i den andra gruppen ansåg att den vardagliga strukturen på daghemmet samt

en god kontakt med föräldrarna hjälpte barnet efter en separation. Inom fostringsgemenskapen är det viktigt att värderingar, synsätt och ansvarsområden diskuteras såväl på daghemmet som hemma (Stakes 2005).

Dialogen är en viktig del av fostringsgemenskapen, det kan vi läsa om i teorikapitlet. Ibland kan det kännas jobbigt att inleda en dialog då man på förhand vet att ämnet av dialogen är känslig för föräldrarna. En del av pedagogerna anser det krävande att lyssna på föräldrarnas berättelser och man har svårt att veta hur man skall reagera. Pedagogerna påpekade ändå alla att det är viktigt att bjuda in föräldrarna till att prata om situationen hemma.(8).

### **5.3 Ekologiska systemteorin kopplat till fostringsgemenskap med separerade föräldrar**

Fostringsgemenskapen fungerar som en förenande länk mellan barnets olika uppväxtmiljöer. (1,2) För att uppnå en god fostringsrelation bör föräldrar och pedagoger båda bidra med kunskap om barnet. Vi kan vidare läsa hur viktigt det är att föräldrarna och pedagogerna för samman sin kunskap om barnet i hans mikromiljöer för att på det här sättet lättare hitta lösningar på feltolkningar och på så sätt gemensamt hitta lösningar för barnets behov.(2). Pedagogerna anser det viktigt för dem att vara medvetna om förändringar som sker i familjen, till exempel vid en separation, för att på bästa sätt kunna bygga upp en fungerande fostringsrelation.(8). Barns utveckling bör ses ur ett större perspektiv eftersom människans utveckling ligger i relation till sociala och kulturella sammanhang där både individen och omgivningen samspelar.(Bronfenbrenner 1979). I mesomiljön möter barnets olika närmiljöer varandra och bildar en relation. Man kan säga att fostringsgemenskapen är en del av barnets mesomiljö. Bronfenbrenner påpekar att barnets utveckling påverkas positivt av goda relationer inom mesomiljön men samtidigt negativt ifall relationen är sämre. Vardagliga diskussioner på daghemmet med föräldrarna hjälper pedagogerna samt föräldrarna att bättre förstå barnets beteende inom de olika närmiljöerna.(2).

Som pedagog på daghem måste man kunna avskilja den professionella relationen i fostringsgemenskapen från andra liknande relationer som eventuellt kan uppstå mellan pe-

dagogen och föräldrarna.(3). Pedagogen kan till exempel bo granne med familjen eller har barn i samma idrottsförening och på så sätt även finnas närvarande i familjens mesomiljö. Hembesöket inom småbarnsfostran kan ses som en stödjande faktor för övergången av att ha varit hemma från att börja gå på daghem.(3). Då ett barn börjar på daghem bildas en ny mesomiljö.

En del av pedagogerna fokuserade mer på beskyddande faktorer i barnets omgivning då det gällde att stöda barnet vid svårigheter efter en separation i familjen. Man kunde se att alla barn påverkades individuellt men att den allmänna situationen i hemmet var av stor betydelse för barnets välmående såväl hemma som på daghemmet.(5). Här samspekar två av barnets mikromiljöer och bildar en relation som kommer att bli barnets mesomiljö. (Bronfenbrenner 1979).

I resultatet i artikel 6 kan man även läsa om två olika synsätt hos pedagogerna vid arbete med separerade föräldrar. Pedagogerna i den första gruppen anser sig säkra på sitt arbete och menar att eventuella problemsituationer som uppstår på daghemmet är kopplade till eventuella problem hemma. Pedagogerna var villiga att hjälpa familjen med problemsituationerna.(6). Här samspekar individerna och omgivningen i barnets mesomiljö.(Bronfenbrenner 1979).

I litteraturen om separationens konsekvenser på föräldraskapet kan man läsa om att det sker olika slags förändringar i familjen efter en separation.(4). Det kan handla om förändringar på alla nivåer inom den ekologiska systemteorin. Barnets familj förändras och barnet kanske förlorar människor från sin mikromiljö eller så dyker det upp nya människor i mikromiljön genom föräldrarnas nya partners till exempel. Detta kan vara både positiva och negativa förändringar för barnet.(4). Mesomiljön kan förändras till exempel om en av föräldrarna inte är lika delaktig i fostringsgemenskapen som den andra. Exomiljön handlar om miljöer som barnet indirekt kommer i kontakt med men som ändå kan påverka barnets mikromiljö och på så sätt utvecklingen (Bronfenbrenner 1979). Vid en separation kan ena föräldern behöva jobba extra för att klara av kostnaderna och det kan påverka barnets mikromiljö eftersom barnet inte har lika mycket tid med en av föräldrarna. Även föräldrarnas arbetsplats eller utbildning hör till exomiljön. Efter en separation kan det uppstå omvårdnadstvister vilket kan leda till att en av föräldrarna

måste skära ner på jobbet vilket i sin tur leder till mindre inkomster som sedan kan påverka barnet i mikromiljön. Makronivån handlar om förändringar på en övergripande samhällsnivå. Den här nivån har en indirekt inverkan på samtliga nivåer (Bronfenbrenner 1979). Ekologiska förändringar sker inom den här nivån och betyder att det handlar om förändringar som sker under en persons hela livstid. För ett barn kan detta handla om föräldrarnas separation. I och med en sådan här förändringar kan barnet få en ny roll eller plats på någon nivå. (Bronfenbrenner 1979). Detta går även att tillämpa på föräldrarna efter en separation då man bör finna en ny roll i sitt föräldraskap.(4).

#### **5.4 Faktorer som inverkar på föräldraskapet efter en separation**

I teorikapitlet kan man läsa om att det är viktigt att föräldrarna berättar för pedagogerna på daghemmet om separationen. På det här sättet kan pedagogerna lättare förstå eventuellt avvikande beteende hos barnet och på bästa sätt arbeta tillsammans med hela familjen. (Koskela 2009). Alla barn reagerar individuellt på separationen men man kunde se kopplingar i barnens beteende efter en separation. En del barn visade varierande emotionella och beteende störningar relaterat till separationen. Barnen ansågs också vara mer fastklistrade i pedagogerna och hade svårt för att tala om separationen på daghemmet. Man kunde också se att den allmänna situationen hemma hade stor inverkan på hur barnet betedde sig såväl hemma som på daghemmet.(5).

Det är viktigt att fördjupa fostringsrelationen och på det här sättet veta mer om båda parternas mikromiljöer. Separationen mellan barnets föräldrar i barnets mikromiljö hör till väsentlig information för pedagogerna på daghemmet.(2). Att föräldrarna berättar om situationen hemma för pedagogerna handlar även om öppenhet som i sin tur leder till förtroende och respekt i en fostringsrelation. För att samarbetet skall fungera krävs att både föräldrarna och pedagogerna har all relevant information om barnet.(2).

En separation kan föra med sig stora förändringar i barnets vardag. Förändringar i rutiner kan ses som extra belastande för barnet.(Koskela 2009). En del av pedagogerna an-



såg att strukturen på daghemmet samt en god relation till båda föräldrarna hjälpte barnet att överkomma svårigheter relaterade till separationen.(5).

I teorikapitlet kan man läsa hur viktigt det är att påminna föräldrarna om att inte glömma bort barnet vid en separation då fokus lätt ligger på föräldrarna vid separationen. Som pedagog bör man ge tid för aktivt lyssnade både för barnet och föräldrarna. En del av pedagogerna tror på öppen kommunikation med både barnet och föräldrarna. En annan grupp av pedagogerna anser att man skall ge barnet den uppmärksamhet hen behöver men ta i beaktande att barnet kanske inte alltid vill tala om sina känslor om separationen. Man skall tala med barnet på barnets eget initiativ.(7).

Koskela skriver att man som pedagog bör förhålla sig så neutralt som möjligt till familjens situation. En grupp pedagoger ansåg att det är viktigt att inte ta någons föräldrars sida. (7,8). Koskela skriver även att det bästa för familjen skulle vara ifall föräldrarna kunde bygga upp ett samarbetsföräldraskap, på så sätt förhindra att barnet blir en mellanhand mellan föräldrarna. I artikel 7 och 8 påpekar även en del av pedagogerna vikten av att förmedla samma information till båda föräldrarna. Genom att göra det slipper barnet vara den som förmedlar information till någondera av föräldrarna.

En familjeseparation även kan väcka subjektiva känslor hos pedagogerna. Som pedagog i dessa situationer bör man fundera över sina egna tankar och åsikter gällande separationer, man bör fundera ifall ens egna attityder kan påverka ens arbete. Stödet från arbetsteamet är väsentligt i dessa situationer men det är även viktigt att man som pedagog funderar över sitt eget orkande. (Koskela 2009). Somliga pedagoger ansåg att de påverkades subjektivt av separationen och känslor väcktes inom dem.(6). Som redan tidigare här nämnts är en av de mest centrala delarna inom fostringsgemenskapen pedagogernas kunskap att hålla sig professionella och få samarbetet att fungera med föräldrarna.(2). Koskela (2009) skriver vidare om att pedagogerna bör respektera familjens tillvägagångssätt vid en separation. En fostringsrelation bygger på ömsesidig respekt samt att pedagogerna ibland måste lägga sina personliga tankar och värderingar åt sidan och agera professionellt i situationen.(2).

Familjesituationen efter en separation kan ses som ett pussel där man försöker få bitarna att falla på plats igen. Föräldrarna bör fundera över sina uppgifter på nytt och få allt att fungera.(Koskela 2009; Panttila 2015). Efter en separation bör föräldrarna finna en ny roll i sitt föräldraskap och få det och fungera.(4).

Efter omformande av familjestrukturen är det viktigt för såväl barnet som för föräldrarna att det nya föräldraskapet är i balans. Fyra större delområden som ett fungerande samarbetsföräldraskap innehåller räknas upp. Barnet måste få vara barn, föräldraskapet fortsätter, parförhållandet upphör och att se separationen som en del av livet.(Koskela 2009). Faktorer som påverkar föräldraskapet efter separationen kan även ses som; uppfattningen om det egna föräldraskapet, på vilket sätt separationen skett, kommunikationens atmosfär och barnen i separationen.(4).

För att ett samarbetsföräldraskap skall fungera bör föräldrarna ha kunskap om hur ett samarbetsföräldraskap fungerar och ha realistiska förväntningar. Andra faktorer som är väsentliga med tanke på ett fungerande samarbetsföräldraskap är jämlikt med makt och ansvar, arbetsro för den andra föräldern, upprätthållande av dialog om barnen, hålla fast vid överenskomna regler, förmåga att ge vika vid behov samt att använda sig av en tredje part vid konflikter vid behov men försöka att undvika det.(1)

Barnet ses som en central del av separationen fastän separationen skett mellan föräldrarna. Man bör ta barnets åsikt i beaktande och se till att barnet känner sig hörd och sedd. (Koskela 2009; Panttila 2015). Föräldrarna tyckte det var svårt att alltid ta barnets åsikt i beaktande. De kände att separationen är en krånglig sak som inte främst berör barnet. Föräldrarna menar att barnets åsikter och önskemål sällan riktigt togs i beaktande och att det även var svårt att i efterhand förklara för barnet hur separationen gått till.(4).

Föräldrarna bör acceptera att parförhållandet är slut men att det i sin tur inte betyder att föräldraskapet upphör. Föräldrarna måste ta ansvar för saker som gäller barnet och samtidigt bygga upp en förtroendefull relation sinsemellan. Ett föräldraskap är inte det samma som ett parförhållande. (Koskela 2009; Panttila 2015). Föräldrarna bör bygga upp ett förtroende gentemot varandra. Man kan som förälder tappat förtroendet till sin

före detta partner men ändå ha ett förtroende mot hen som förälder. Föräldrarna bör dela upp föräldraskapet så båda har lika mycket ansvar och makt, samtidigt som det är viktigt att ha förmågan att ge vika vid behov. Föräldrarna skall för barnets skull upprätthålla en dialog och god kommunikation med varandra. Man bör som förälder i ett nytt föräldraskap vara medveten om situationen och lägga upp realistiska förväntningar. (1). Förtroendet kan brista vid en separation ifall föräldrarna inte är villiga att prata om situationen och vara i öppen dialog med varandra. Det leder lätt till att missförstånd uppstår och på så sätt tär på förtroendet.(4). Koskela (2009) skriver även om hur båda parterna bör acceptera separationen som en del av livet och på så sätt gå vidare. Föräldrarna var överens om att man vid behov skulle be om hjälp från en tredje part ifall man inte på egen hand fick livet som separerad att fungera.(1).

## **6 DISKUSSION**

I detta kapitel diskuterar jag resultaten i förhållande till forskningsfrågan. I diskussionen kan eventuella svagheter och brister diskuteras och identifieras. Diskussionen skall vara objektiv och innehålla jämförelser av likheter och skillnader mot tidigare forskning. Slutligen skall den teoretiska referensramen samt datainsamlingsprocessen diskuteras. Forskaren kan även reflektera över sin personliga påverkan och utveckling som skett under arbetets gång.( Forsberg & Wengström 2003, s. 56).

### **6.1 Resultatdiskussion**

I det här kapitlet presenterar jag huvudresultaten ur litteraturstudien. Jag kopplar även ihop huvudresultaten med studiens syfte och frågeställningar.

Fostringsgemenskapen handlar om ett ömsesidigt samarbetsförhållande mellan föräldrar och pedagoger. De tillför båda viktig kunskap om barnet och bygger på så sätt upp en gemensam fostringsrelation. För att en fostringsrelation skall fungera krävs det aktivt lyssnade, respekt, förtroende och dialog från bådassida. Det är viktigt att båda parterna i samarbetet öppnar sig och berättar om sin syn på situationen för att samarbete skall fungera.

Pedagogerna på daghemmet bör ha huvudansvaret för den fungerande fostringsrelationen. Alla föräldrar är olika inställda och redo att engagera sig i samarbetet och det är pedagogerna som ansvarar för att samarbetet når föräldrarna på ett naturligt sätt och på deras nivå. Som pedagog är det även viktigt att vara professionell och inte låta egna värderingar och tankar styra då man möter familjer. Alla familjer är olika och hanterar situationer olika. Då det gäller beskrivningen av ett gott föräldraskap eller vilket det bästa sättet att hantera en separation på, är det inte pedagogens egna åsikter som skall inverka utan man bör visa respekt mot familjer och acceptera olikheter för att nå fram till ett fungerande samarbete.

Bronfenbrenners ekologiska systemteori kan kopplas ihop med problemområdet. Det handlar om barnets två mikromiljöer, daghemmet och det egna hemmet som möts i en mesomiljö. För att barnet skall trivas och ha möjlighet att utvecklas i sin mesomiljö är det viktigt att barnets två mikromiljöer kan samarbeta.

Separationens konsekvenser på föräldraskapet kan se olika ut för alla eftersom varje separation är unik. Det är ändå viktigt att föräldrarna efter en separation kan pussla ihop vardagen till ett samarbetsföräldraskap. För att få ett samarbetsföräldraskap att fungera krävs ansträngning från båda föräldrarna. Det handlar om att se på barnet i separationen och komma ihåg att fastän parförhållandet har upphört har inte föräldraskapet upphört. Man behöver ha förtroende för att den andra klarar av att vara en bra förälder för sina barn. Man bör låta den andra sköta sitt men ändå upprätthålla en öppen kommunikation för barnets bästa. Sättet på vilket separationen skett har även en inverkan på såväl barnen, daghemmet och på föräldrarna själva.

Syftet med den här studien var att utreda hur fostringsgemenskapen förverkligas med separerade föräldrar. Mina frågeställningar var:

*På vilket sätt skall man bemöta separerade föräldrar i fostringsgemenskapen?*

Analysen visar på att grunden i fostringsgemenskapen är den samma även då föräldrarna är separerade. Fostringsgemenskapen handlar om aktivt lyssnande, respekt, förtroende samt dialog. Fostringsgemenskapen handlar om att de två parterna tar del av

varandras mikromiljöer och genom det får den väsentliga kunskap och information man behöver för att tillsammans arbeta för samma mål - barnets bästa. I detta fall då det handlar om separerade föräldrar är det viktigt att som pedagog vara öppen för kommunikation med föräldrarna för att vid en separation kunna anpassa sig till föräldrarnas val och tankar angående barnet. På det här sättet kan pedagogerna arbeta utgående från föräldrarnas önskemål och på så sätt nå föräldrarna på deras nivå i fostringsgemenskapen. Det är ändå viktigt som pedagog att komma ihåg att sätta sina egna värderingar åt sidan då man funderar på eventuella lösningar gällande andra familjers separation.

*I vilken grad är båda föräldrarna jämlikt delaktiga i fostringsgemenskapen?*

Enligt analysen kan man inte säga att båda föräldrarna är jämlikt delaktiga i fostringsgemenskapen. Det handlar ofta om mamman som närförälder och pappan som distansförälder. Intresset hos föräldrar är ofta olika då man funderar över hur engagerade de vill vara i fostringsgemenskapen. Ansvar ligger här hos pedagogerna att ordna fostringsgemenskapen så att båda föräldrarna känner sig bekväma med fostringsrelationen. Pedagogerna menar att distansföräldern ofta visade mindre intresse utåt för en djup fostringsrelation.

*Finns det möjlighet till förbättring i fostringsgemenskapen med separerade föräldrar?*

I resultaten framgick att en del av pedagogerna var osäkra på sig själva och sin roll då det gällde arbetet med separerade föräldrar. Som pedagog kanske man var rädd för att öppna till en dialog med föräldrarna då man visste att ämnet var känsligt och skulle väcka känslor hos såväl pedagogen själv som hos föräldrarna. En del av pedagogerna på daghemmet såg på fostringsgemenskapen som en arena där man även hjälpte och stödde föräldrarna. Man tittade inte endast på barnets behov utan även föräldrarnas stödbehov. Detta anser jag att kunde förbättra fostringsgemenskapen då det gäller separerade föräldrar. Pedagogernas agerande kunde även förbättras genom att våga bjuda in för diskussion om känsliga ämnen och på så sätt bygga upp en förtroendefull relation till föräldrarna.

Syftet i studien var att utreda hur fostringsgemenskapen förverkligas med separerade föräldrar. Jag upplever att forskningsfrågorna och syftet besvarades till en del med hjälp av den inkluderade litteraturen samt den teoretiska referensramen. Jag delade upp resultaten i tre huvudgrupper på basen av vad jag läst och jag anser att jag genom dessa huvudgrupper har ökat min kunskap om ämnet samt besvarat syftet i min studie.

Min teoretiska referensram innehåll, fostringsgemenskap, Bronfenbrenners ekologiska systemteori samt separationens konsekvenser på föräldraskapet. Jag anser att de teorierna lämpade sig för min studie.

## **6.2 Metoddiskussion**

Jag anser att det var lämpligt att använda sig av litteraturstudie för min forskning. Jag hade ändå svårt att hitta tillräckligt många artiklar som handlade om mitt problemområde så jag valde att även inkludera avhandlingar och böcker i min litteratur. På det här sättet anser jag att jag fick en så bred syn som möjligt av mitt problemområde.

Jag ser ändå att resultaten i min studie kan vara lite snäva. Eftersom jag har inkluderat såväl böcker, avhandlingar och artiklar som litteratur har det varit svårt att koppla ihop alla resultat med samtlig teori i referensramen. Jag känner att jag på vissa frågor inte har tillräckligt material som grund för ett påstående.

Jag hade först tänkt göra en kvalitativ studie med intervjuer eller enkäter som metod men detta var inte möjligt att utföra på samarbetspartens daghem och därför beslöt jag mig för att göra en litteraturstudie istället. Det fanns inte tillräckligt många familjer vid daghemmen som genomgått en separation och därför skulle jag inte fått tillräcklig grund för att utföra en forskning. Ifall jag hade valt att använda intervjuer eller enkäter i min undersökning skulle resultaten blivit mer specifikt kopplade till just de daghem jag hade inkluderat och på det sättet lättare att förstå ur just daghemmets omgivning. Genom att jag använt mig av litteraturstudie blev resultaten mer allmänna och kanske inte lika ingående. Men jag tror ändå att min samarbetspartner kan ha nytta av min forskning och

kan koppla resultaten med arbetet och fostringsgemenskapen på Sedmigradskys daghem.

Efter att jag valt den inkluderade litteraturen läste jag igenom allt och kategoriserade resultaten i tre huvudgrupper enligt forskningsfrågorna samt den teoretiska referensramen. Detta var till stor hjälp för mig och jag anser att jag fick en helhetssyn av det omfattande materialet. Min teoretiska referensram innehåller begreppet fostringsgemenskap, Bronfenbrenners ekologiska systemteori samt separationens konsekvenser på föräldraskapet. Jag anser att de teorierna lämpade sig för min studie.

Jag är nöjd över mitt val av att göra en litteraturstudie men jag ser ändå en del brister i min studie. Jag känner att jag inte helt har kunnat besvara forskningsfråga nummer 2 med den litteratur jag inkluderat i mitt arbete. Jag ser däremot andra resultat stiga fram som inte direkt kan kopplas till frågeställningarna. I en del av den inkluderade litteraturen blev det fokus på barnets reaktioner på separationer. Detta kunde inte direkt kopplas till mina forskningsfrågor men gav mig ny kunskap.

Validitet och reliabilitet är viktigt att ta i beaktande då man utför en litteraturstudie. Validiteten i en studie kan utredas med mätinstrument och deras förmåga att mäta det man letar efter. (Forsberg & Wengström 2008, s. 113). Då man funderar över hur pålitlig studien är samt om det kan ha funnits faktorer som påverkar det slutliga resultatet talar man om reliabilitet. (Jacobsen 2007, s. 169). Då jag tittar på validitet i mitt arbete anser jag att jag kunde gjort det bättre. Jag känner att resultaten ibland kan ses som generaliserade på grund av den breda och olika inkluderade litteraturen. Jag har endast använt mig av inhemska eller nordiska litteratur i min studie vilket i sig kan ha en inverkan på det slutliga resultatet. Jag har ändå medvetet gjort det valet eftersom fostringsgemenskapen kan ses på olika sätt runt om i världen och jag ville inkludera litteratur om fostringsgemenskapen så som vi ser den här i Finland.

Jag anser att min forskning är relevant för arbetslivet. Som jag i bakgrundskapitlet skrev är jag i framtiden själv intresserad av att arbeta inom småbarnsfostran och jag anser att jag med hjälp av min forskning fördjupat min kunskap inom området med fostringsgemenskap. I och med att min forskning är allmän och inte kopplad till något specifikt

daghem tror jag att arbetslivsrelevansen är större då man får en bredare syn på begreppet fostringsgemenskap kopplad till separation.

### **6.3 Förslag till fortsatt forskning**

Eftersom jag anser att jag i min studie inte kunnat besvara forskningsfråga två skulle det vara intressant att forska vidare i denna fråga. Forskningsfråga två handlar om hur jämlikt båda föräldrarna efter en separation är delaktiga i fostringsgemenskapen. Jag tycker det skulle vara intressant att fördjupa sig i denna fråga och söka svar på hur pedagogen kan hjälpa föräldrarna till jämlikt deltagande i fostringsgemenskapen. Jag anser att det skulle vara viktigt för pedagogerna inom småbarnsfostran att ha mera kunskap om det jämlika bemötande av båda föräldrarna. I forskningen kommer det fram att det i huvudsak är pedagogerna som axlar ansvaret då det gäller att bygga upp en fungerande fostringsrelation till föräldrarna. Det skulle här vara viktigt att pedagogerna hade mera kunskap om på vilket sätt man bäst når fram till båda föräldrarna och på så sätt stöder dem att jämlikt ta del av fostringsgemenskapen för sitt barn.



## KÄLLOR

Bronfenbrenner, Urie. 1979, *The ecology of human development – Experiment by nature and design*. Harvard University Press, 303 s.

Forsberg, Christina & Wengström, Yvonne. 2013, *Att göra systematiska litteraturstudier – värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*, Natur och kultur, 3 uppl. 219 s.

Forsberg, Hannele & Wengström, Yvonne. 2008, *Att göra systematiska litteraturstudie – värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*, Natur och kultur, 2 uppl. 208 s.

Forsberg, Hannele & Wengström, Yvonne. 2003, *Att göra systematiska litteraturstudie – värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*, Natur och kultur, 1 uppl. 208 s.

Hokkanen, Tiina. 2005, *Äitinä ja isänä eron jälkeen – yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena*. Jyväskylän yliopisto, studies in education, psychology and social research.

Jacobsen, Dag Ingvar. 2007. *Förståelse, beskrivning och förklaring*. Lund studentlitteratur. 316 s.

Karila, Kirsti; Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Nummenmaa, Anna Raija & Puttonen-Rasku, Helena (red.). 2006, *Kasvatusvuorovaikutus*, Gummerus Kirjapaino Oy Vaajakoski. 223 s.

Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta. 2011, *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*, 6 uppl., Stakes, 161 s.

Kekkonen, Marjatta. 2012, *Kasvatuskumppanuus puheena – varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöllä*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 233 s.

Koskela, Riikka. 2009, *Ero lapsiperheessä – Miten tukea lasta ja vanhempia*, Barnsyddets centralförbund NEUVO – projekt. 2 uppl. Helsingfors, 38 s.

Kääriäinen, Aino. 2009, *Ero haastaa vanhemmuuden*, Barnskyddets centralförbund NEUVO – projekt. 2 uppl. Helsingfors, 125 s.

Overland, Klara; Thorsen, Arlene Arstad & Storksen, Ingunn. 2012. The beliefs of teachers and daycare staff regarding children of divorce: A Q methodological study, *Teaching & teacher education*, vol. 28, nr 3, s. 312-323.

Overland, Klara; Storksen, Ingunn; Bru, Edvin; Thorsen, Arlene Arstad. 2014, Daycare staff emotions and coping related to children of divorce: A Q methodological study, *Scandinavian journal of educational research*, vol. 58, nr 3, s. 361-384

Overland, Klara; 2012, Daycare children of divorce and their helpers. *International Journal of Early Childhood*, vol. 45, nr 2, s.51-75

Panttila, Raija. 2015, *Vanhemmus eron jälkeen*, Neuvokeskus. Tillgänglig: <https://www.perheaikaa.fi/nettiluennot/lapsi-toiveissa/luento:3029/>, Hämtad 19.11.2015

Pursi, Annukka. 2012, *Ero lapsiperheessä – varhaiskasvattajien käsityksiä päivähoidon ja eroperheiden välisestä kasvatuskumppanuudesta*, Kandidaatin tutkielma, Helsinki: Helsingin yliopisto, Lastentarhanopettajakoulutus.

Stakes. 2005, *Grunderna för planen för småbarnsuppfostran – En korrigerad upplaga* (version II), Helsingfors: Stakes Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, 50 s. [www] Tillgänglig:

[http://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu\\_svenska.pdf](http://www.thl.fi/documents/605877/747474/vasu_svenska.pdf)

Hämtad 12.2.2015

Statistik centralen. 2014, *Antalet ingångna äktenskap betydligt färre, antalet skilsmässor någor fler*. Tillgänglig:

[http://www.stat.fi/til/ssaaty/2013/ssaaty\\_2013\\_2014-04-17\\_tie\\_001\\_sv.html](http://www.stat.fi/til/ssaaty/2013/ssaaty_2013_2014-04-17_tie_001_sv.html)

Hämtad 12.11.2015

*Stiftelsen Sedmigradsky Verksamhet*. [www] Stiftelsen Sedmigradskys webbplats.

Tillgänglig: <http://www.sedmigradsky.fi/verksamhet/>

Hämtad 12.2.2015

*Stiftelsen Sedmigradsky Historia*. [www] Stiftelsen Sedmigradskys webbplats.

Tillgänglig: <http://www.sedmigradsky.fi/verksamhet/historia/>

Hämtad 12.2.2015

## BILAGOR

### Bilaga 1. Inkluderade artiklar i litteraturstudien

Databas	Sökord	Antal träffar	Antal använda artiklar
Academic Search Elite (EBSCO)	Daycare AND children AND divorce	11	2
Google Scholar	"Daycare children of divorce"	31	1
Google Scholar	"Ero lapsiperheessä ja päiväkoti"	2560	2

## Bilaga 2. Presentation av inkluderad litteratur

Nr. / Författare	År	Titel	Syfte	Metod	Resultat
1. Tiina Hokkanen	2005	Äitinä ja isänä eron jälkeen - yhteishuoltajavanhemmuis arjen kokemuksena	Undersöka hur separerade föräldrar upplever sitt föräldraskap i en vardag där barnen ibland är närvarande och ibland inte. Man har uppmärksammat kön, omgivning samt tid och plats.	Intervju	Resultatet visade att moderns relation till fadern är förmedlat av barnen medan faderns relation till modern kan vara förmedlat av de ekonomiska läget efter separationen eller mängden omvårdnad av barnen. En ny partner hos någondera av föräldrarna kan förbättra en motstridig relation eller försämra en god relation.
2. Karila Kirsti	2006	Kasvatusvuorovai- kutus			
3. Kekkonen Marjatta	2012	Kasvatuskumppanuus puheena – varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä	Utforska hur pedagogerna inom småbarnsfostran bygger upp betydelsen i fostringsgemenskapen. Hurdana aktörroller, interaktionsmetoder samt relationer pedagogerna lyfter fram vid möten med föräldrar, barn och andra pedagoger. Man vill klarlägga vilka tolkningar av samarbetet kallas fostringsgemenskap.	Diskursanalys	Resultatet visade att fostringsgemenskapens betydelse är producerad inom ramen för fyra olika diskurser. Sociala relationer, hembesök, servicerådgivning samt relationsskapande kommunikation.

4. Kääriäinen Aino	2009	Ero haastaa vanhemmuuden	Stöda föräldrarna vid en separation samt stöda utvecklingsarbete. Man vill även ge information om möjlig service för deltagarna.	Intervju, observation, utvecklingssamtal, enkäter	
5. Overland Klara	2012	The beliefs of teachers and day-care staff regarding children of divorce	Undersöka personalens tankar om hur barns reaktioner på föräldrarnas separation utspelar sig i daghemsmiljö.	Q Methodological study. Kvalitativa och kvantitativa metoder kombinerat	Resulterade i två huvudsynpunkter: "Child problems" och "structure is working". Personalen som hör till "Childproblems" anser att barnet visar varierande emotionella och beteendestörningar relaterade till separationer. Man menade att barnets reaktioner berodde på den allmänna situationen i hemmet. Personalen som hör till "Structure is working" gruppen anser att strukturen på daghemmet samt föräldrasamarbetet skall hjälpa barnet att överkomma eventuella svårigheter en separation kan föra med sig för barnet.
6. Overland Klara	2012	Daycare staff emotions and coping related to children of divorce	Studien undersöker känslomässiga erfarenheter och hanteringsstrategier hos personalen som jobbar med barn och föräldrar som genomgått en separation.	Q Methodological study	Två huvud hanteringsstrategier hittades hos deltagarna i denna studie. Deltagarna som tillhörde "Confident copers" gruppen hade högre utbildning och mer erfarenhet av arbete med skilsmässa. Personalen känner sig säkra i sin roll och kan hantera barnens reaktioner bra. Man anser att problemen på daghemmet och problemen hemma hör samman och man är villig att hjälpa föräldrarna. Deltagarna som hör till gruppen "Non-confident copers" har lägre

					utbildning och mindre erfarenhet Personalen känner här att de behöver vägledning i sitt arbete med barn och föräldrar som genomgår separation.
7. Overland Klara	2012	Daycare children of divorce and their helpers	Undersöker personalens tankar om omvårdnaden av barn som genomgått föräldrarnas separation. Man undersöker hur personalen prioriterar vid omsorgen.	Q Methodological study	Studien resulterade i fyra faktorer "child sensitive helpers", "insecure helpers", "confident helpers" och "distant child helpers". Personalen delas in i dessa grupper beroende på hur mycket erfarenhet de har och hur självsäkra de känner sig i arbete med separerade föräldrar i daghems miljö.
8. Pursi Annukka	2012	Ero lapsiperheessä - varhaiskasvattajien käsityksiä päivähoidon ja eroperheiden välisestä kasvatuskumppanuudesta	Undersökningens syfte är att klargöra hurdana uppfattningar personalen på daghem har av hur fostringsgemenskapen med separerade föräldrar fungerar.	Kvalitativ case studie	Resultatet visar att det finns två sätt att tolka fostringsgemenskapen på: Familjebaserad fostringsgemenskap samt barnbaserad fostringsgemenskap. I resultatet framgår även att deltagandet i fostringsgemenskapen inte är jämnt fördelat mellan när- och distansföräldern.

